

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Факультет управління фінансами та бізнесу
Кафедра економіки та менеджменту
Студентсько-аспірантський гурток «Державотворець»

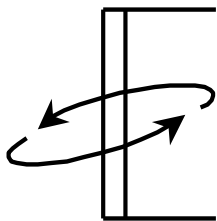
З Б І Р Н И К
Т Е З Д О П О В І Д Е Й
ДИСКУСІЙНОГО КЛУБУ
«Потреба та розробка інструментарного апарату
оцінювання взаємодії і активізації домінант
державотворчого патріотизму нації»
(в рамках Фестивалю науки – 2017)

17 травня 2017 р.
м. Львів

Потреба та розробка інструментарного апарату оцінювання взаємодії і активізації домінант державотворчого патріотизму нації (в рамках Фестивалю науки – 2017): збірник тез доповідей дискусійного клубу факультету управління фінансами та бізнесу, м. Львів, 17 травня 2017 р. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 115 с.

*Рекомендовано до випуску кафедрою економіки та менеджменту
факультету управління фінансами та бізнесу
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 29 червня 2017 р.).*

Перелік тез доповідей:

- ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ:
ВИКЛИКИ, ДОМІНАНТИ, ОЦІНЮВАННЯ** 6
Карпінський Б.А. – професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту
- ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРЕСИВНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ
ЯК ДОМІНАНТИ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ** 13
Герасименко О.В. – к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
- ВИКОРИСТАННЯ Й ПОПОВНЕННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ЗНАНЬ
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ» ЯК
ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ СКЛАДОВОЇ ЇХ
ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ** 17
Капленко Г.В. – к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
- ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ:
РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР** 18
Пак Н. Т. – к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
Браточенко О. – студент групи УФФ-33с
- РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО
ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ** 23
Бобко Л.О. – к.пед.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
- ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС НАЦІЇ:
ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ** 31
Подвірна Н. С. – к.політ.н., доцент кафедри економіки та менеджменту
- ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ
ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ І РОЗВИТКУ
ПРИКОРДОННОЇ ТЕРИТОРІЇ** 34
Гасюк Р.В. – аспірант кафедри економіки та менеджменту
- НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ
ЗАХОПЛЕННЯ БІЗНЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО
ПАТРІОТИЗМУ В УКРАЇНІ** 37
Гречко М. – студент групи УФК-31с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Герасименко О.В.

**ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ:
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ** 41
Городня В.А. – студент групи УФФ-32с.

Наук. керівник: к.е.н., доцент Комарницька Г.О.

**ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ
НА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ** 46
Гринчук К. – студент групи УФО-31с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Герасименко О.В.

**ВИШИВАНКА – ЛАНЦЮГ ЄДНАННЯ МИНУЛОГО,
СЬОГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНЦІВ У СИСТЕМІ
ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ** 49
Мельник І. – студент групи УФМ-31с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Капленко Г.В.

**ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ** 52
Самбірська О. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Капленко Г.В.

**ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ – ЗАПОРУКА ПРАВОВОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ** 56
Борщ О. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: к.пед.н., доцент Бобко Л.О.

**ПОЛІТИЧНА ДОКТРИНА СУЧАСНОГО ПАТРІОТИЗМУ:
ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ** 60
Трачук С. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Капленко Г.В.

МИТНА СПРАВА В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ 69
Мельник І., Тітарчук А. – студенти групи УФМ-31с

Наук. керівник: к.політ.н., доцент Подвірна Н.С.

**РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ДОМІНАНТ
ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ** 72

Беркацький Б. – студент групи УФФ-32с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Маліновська О.Я.

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ 76
Терентій Х. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: к.е.н., доцент Капленко Г.В.

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	81
<i>Кушвара Н. – студент групи УФР-31с</i> Наук. керівник: к.е.н., доцент Пак Н.Т.	
ОСМИСЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВОТВОРЧУ СКЛАДОВУ	86
<i>Гринда А. – студент групи УФФ-32с</i> Наук. керівник: к.е.н., доцент Маліновська О.Я.	
ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ	90
<i>Бей І. – студент групи УФФ-31с</i> Наук. керівник: к.е.н., доцент Капленко Г.В.	
ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ	97
<i>Кузик Р. – студент групи УФР-31с</i> Наук. керівник: к.е.н., доцент Пак Н.Т.	
ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛADOVA ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	100
<i>Колісник М. – студент I курсу</i> Наук. керівник: к.пед.н., доцент Бобко Л.О.	
ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ 90-Х РОКІВ КІНЦЯ ХІХ СТ. – 20-Х. РОКІВ ХХ СТ. У РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ТЕОРІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ	103
<i>Цап Г. – студент групи УФФ-31с</i> Наук. керівник: к.е.н., доцент Капленко Г.В.	
НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ ДОМІНАНТИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	107
<i>Пшенична О., Жижка Ю. – студенти групи УФМ-31с</i> Наук. керівник: к.політ.н., доцент Подвірна Н.С.	
ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ ЯК СКЛADOVA ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ	112
<i>Городня В. – студент групи УФФ-32с</i> Наук. керівник: к.е.н., доцент Маліновська О.Я.	

**ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ: ВИКЛИКИ, ДОМІНАНТИ,
ОЦІНЮВАННЯ**

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України пов'язаний з рядом викликів, які стосуються як потреби у проведенні системних внутрішніх реформ, так і накладанням зовнішніх факторів, які інтегрально відбиваються на показниках валового внутрішнього продукту, нарощування боргових зобов'язань, демографічній ситуації. Аналіз свідчить, що сучасні концепції і механізми щодо активізації різнорівневих напрямків господарювання у процесі реформування економічної системи та відповідно елементів її фінансової безпеки, оцінювання цього трансформування на стан збалансованості фінансової системи як України, так і адміністративно-територіальних одиниць, є неоднозначними і потребують системних досліджень. Виходячи із цього та маючи на меті виділення основ стратегіології розвитку як якісної, так і кількісної – фінансової (податкової) домінант у системі державотворчого патріотизму нації для нарощування бюджетних надходжень синтезовано відповідний апарат, зокрема:

Стратегіологія (strategiology) – сучасна наукова галузь знань про принципові наукові закономірності та засади стратегії дії і управління соціально-економічним розвитком об'єкта з орієнтованістю на системну обмеженість вибору чинників або учасників у реалізації визначених пріоритетів в умовах накладання багатофакторності динамічно-змінних процесів, яка включає в себе окремі науки (наукові погляди, наукові школи), зокрема: стратегічне управління, стратегії підприємства, стратегічний податковий менеджмент, стратегічний податковий контроль, стратегічний моніторинг, стратегічні партнери, стратегічні інвестори, збалансованість фінансової системи, сталий розвиток економіки, антикризове управління, банкрутство, санація, депресивні території, технологічні уклади, глобальні зміни клімату тощо. Стратегіологія через свої фундаментальні підходи впливає та дає можливість досліджувати і приймати обгрунтовані та зважені рішення щодо

перспектив розвитку людства, науково-технічний прогрес, демографічну ситуацію, конкурентоспроможність, благополуччя населення тощо. Обмеженість вибору в стратегіології має визначальне значення та володіє значною ціною щодо вірності його прийняття, безпосередньо впливаючи тим на розвиток об'єкта (підприємства, організації, регіону, держави, групи держав) [1-2, 5].

Стратегіологія розвитку – це науковий напрям знань із загальної стратегіології щодо визначальних принципів, закономірностей законів розвитку суспільства та природи, виходячи із сучасних умов обмеженості ресурсів та спрямованості на забезпечення загальноприйнятих стандартів європейськості, здоров'я та довголіття нації.

Зростаюча потреба в підвищенні благополуччя населення та загрозливе накопичення боргових зобов'язань держави (перевищує 70 млрд. дол США) ставить перед дослідниками пріоритетні завдання щодо пошуку ефективних підходів наповнюваності державної казни. В цьому контексті, перспективним варіантом стає реалізація концепції державотворчого патріотизму нації [3-4].

Так, за сформованою автором ідеологічною парадигмою щодо *державотворчого патріотизму нації* – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. Державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: *якісного* та *кількісного*. *Якісний підхід* знайшов широке поширення через простоту свого відображення. Водночас, *кількісний підхід* раніше не розглядався, оскільки не було запропоновано обґрунтованих критеріїв такого оцінювання.

Автором визначено, що ***податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі платників податків у забезпеченні фінансової домінанти життєзабезпечення й розвитку держави.*** Фіскальний механізм прояву державотворчого патріотизму нації обумовлює можливість кількісного оцінювання як його рівня, динаміки, впливовості внутрішніх та зовнішніх

чинників, так і формувати цілеспрямовані управлінські заходи, зокрема, для збалансованості фінансової системи.

Підкреслимо, що термін кристалізації державотворчого патріотизму нації у формі ідентифікаційних характеристик (якісна домінанта) може тривати століття, а то й тисячоліття. Водночас, його безпосередня реалізація вже у формі прояву фінансової (податкової) домінанти настає в конкретному році, тобто термін віддачі триває визначений (бюджетний) рік (рис. 1).

Рис. 1. Стратегіологія розвитку якісної і кількісної домінант державотворчого патріотизму нації зі спрямованістю на формування бюджету

Джерело: власна розробка.

На прояв і результативність фіскального механізму в системі державотворчого патріотизму нації має відчутний вплив тінізація економіки. Остання створює загрозу й національній безпеці держави, оскільки при тінізації економіки вже в 30% від ВВП, економіка стає некерованою. Означене, на думку автора, відчутно впливає на процес державотворення та можливості дієвого підвищення рівня державотворчого патріотизму нації з позиції фіскальної домінанти, формуючи більше диктаторські управлінські підходи на засадах примусу та розгортання корупційних проявів (проявляється ефект державної розбалансованості, багатовекторного управління, та нестійкості) порівняно з ознаками демократичних інституцій – ефект демократії (рис. 2).

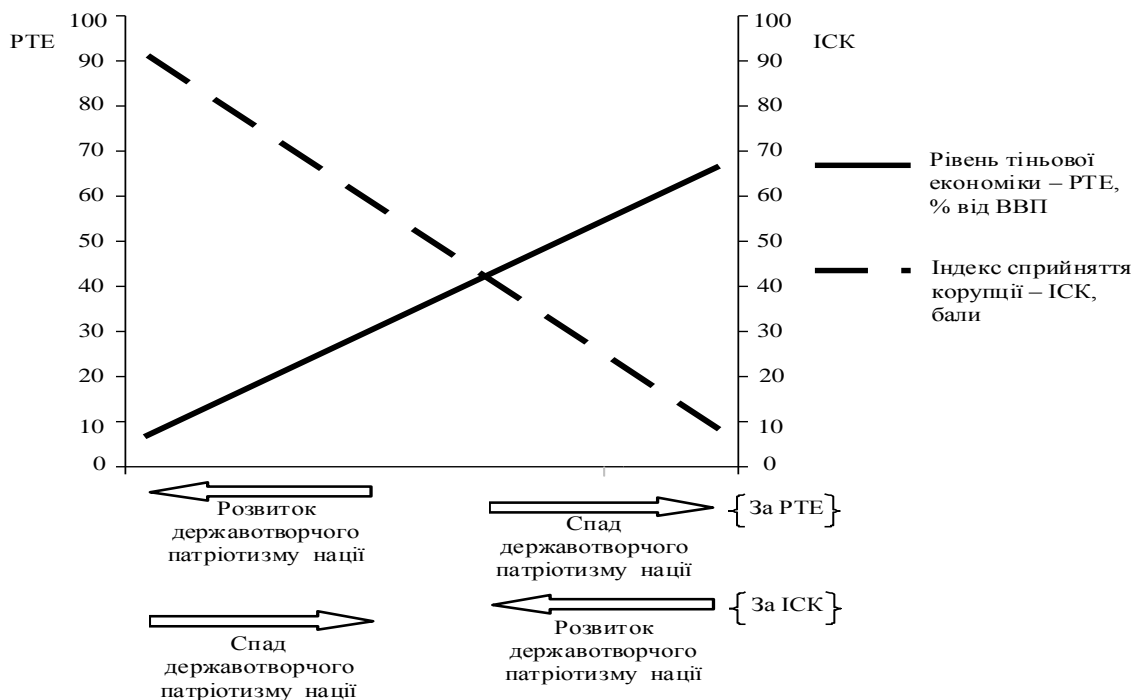

Рис. 2. Узагальнена взаємозалежність рівня тіньової економіки та індексу сприйняття корупції від державотворчого патріотизму нації з позиції фіскального механізму

Джерело: власна розробка.

З наведеної на рис. 2 взаємозалежності слідує, що корупція ще сильніше впливає на результативність фіскального механізму у державотворчому патріотизмі нації порівняно навіть як тіньова економіка (розбіжність досягає 20%). Виходячи з останнього, можливо сформулювати відповідну лему.

Лема 1. Боротьба з корупцією має ще вищий пріоритет навіть порівняно з тіньовою економікою, оскільки корупція роз'їдає, насамперед, духовні устої суспільства, а з цим і його прагнення до державності.

В Україні, на жаль, така ситуація, виходячи з аналізу статистичних даних, формувалась та проявлялась протягом навіть не десятиліть, а декількох останніх століть, що об'єктивно призвело до загрозливих сучасних проявів та деформацій у розумінні важливості результату від державотворчого патріотизму нації саме з позиції прояву і результативності фіскального механізму. Останнє концентровано відбивається на індексі сприйняття корупції та зайнятим місцем за ним України у світі.

Узагальнюючи наведене можливо сформулювати відповідні лемі.

Лема 2. *Чим вищий рівень державотворчого патріотизму нації з позиції кількісної (податкової) домінанти – тим нижчий рівень прояву диктаторських проявів в управлінні, тобто формується більша довіра платників податків до творення власної держави.*

Лема 3. *За повного відходу економіки в тінь – немає держави, відсутня виражена проявність державотворчого патріотизму нації з позиції кількісної (податкової) домінанти.*

Лема 4. *Чим більше держав з демократичним суспільством (демократичним устроєм), тим менший розкид у доходах населення та вищий сумарний рівень державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти.*

Соціальні проблеми такі як бідність, безробіття, низький рівень споживання призводять до демографічних проблем та масової міграції, як кваліфікованих так і некваліфікованих працівників. Адже в сучасному світі трудові ресурси є найбільш цінним багатством держави, що не можна сказати про Україну, виходячи з міграційної штовханини та певного ігнорування на державному рівні цієї фундаментальної проблеми: *високоосвічена нація використовує свій трудовий потенціал зовсім не за отриманим фахом, знижуючи властиво цим і проявність державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти.*

Підкреслимо, що на різних управлінських рівнях звертають увагу лише на зменшення чисельності населення України, однак за даним дослідженням вперше акцентовано увагу на тому, що нині не просто зменшується чисельність громадян – саме головне, з позиції стратегічних можливостей держави, **зменшується чисельність платників податків**. І на цей принциповий аспект має бути привернута увага урядовців та практиків, оскільки саме на фінансовій складовій державотворчого патріотизму нації й тримаються всі реальні конституційні можливості держави перед своїми громадянами.

Виходячи з наведеного, доцільно у Податковому кодексі України провести певні удосконалення з урахуванням означеного, зокрема, в частині статті 4 (п.

4.1) ввести додатково принцип, який стосується державотворення в такому змісті:

прояв державотворчого патріотизму нації – полягає у виробленні і розумінні кожним платником податків важливості виконання громадянського обов'язку щодо сплати податків і зборів, оскільки цим характеризується його власна участь у матеріальній (фінансовій) складовій формування і розвитку держави.

У Податковому кодексі України доцільно також ввести застереження: *на пільгових умовах оподаткування фізично здоровий громадян України має право бути один раз в житті та не більше п'яти років підряд*. Контроль за дотриманням цього параметра покласти на органи Державної фіскальної служби України.

Саме на цей аспект проблематики щодо фіскального механізму прояву державотворчого патріотизму нації зроблено автором наголос в аналітичній записці до Кабінету Міністрів України (*«Про оцінювання й розвиток державотворчого патріотизму нації»*), реєстраційний № 1270/0/2).

Окрім того, на основі даних результатів (аналітична записка до Адміністрації Президента України *«Про формування, розвиток та оцінювання державотворчого патріотизму нації»*), реєстраційний №22/006691) запропоновано:

– бажано сформувати при Адміністрації Президента України Управління з питань державотворчих громадянських проектів (підрозділ з відповідними правами), одним із реальних напрямків діяльності котрого може стати проект щодо формування та розвитку державотворчого патріотизму нації (зокрема, аналогічні структури створені у низці розвинутих держав).

Стратегіологічно, окреслене потребує вироблення і проведення комплексних управлінських заходів у підвищенні інтегрального рівня державотворчого патріотизму нації. Парадигму державотворчого патріотизму нації та можливості його формування, розвитку, оцінювання і порівняння на основі кількісного підходу доцільно підкреслити та озвучити на всіх рівнях (включно до Європейської Комісії «За демократію через право» – Венеціанська

Комісія та Організації Об'єднаних Націй) і закріпити пріоритет щодо виділення та ідеологічної систематизації за Україною, оскільки така проблематика є характерною та безумовно важливою для всіх країн світової спільноти щодо активізації фінансового механізму життєзабезпечення державотворення.

Список використаної літератури

1. Карпинский Б.А. Стратегиология развития экономической системы государства: основы, финансовые вызовы, диспропорции // Финансовое управление развитием экономических систем [монография] / О.О. Ардасова, Д.А. Демин, Б.А. Карпинский и др. / Под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : „СИБПРИНТ”, 2012. – 217 с.
2. Карпінський Б. А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння : монографія / Б. А. Карпінський. – Львів : Логос, 2005. – 496 с.
3. Карпінський Б. А. Концепція формування та розвитку державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти / Б. А. Карпінський. – Львів : ЛДФА, 2014. – 12 с.
4. Карпінський Б. А. Свідectво про реєстрацію авторського права на твір «Державотворчий патріотизм нації: оцінювання зі сторони податкової домінанти» / Б. А. Карпінський // Державна служба інтелектуальної власності України. – № 68642. – 15.11.2016.
5. Karpinski B. Influence of global financial challenges on balanced state financial system / B. Karpinski // Rynek kapitałowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcją Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina: monografie. – Łódź : Politechnika Łódzka, 2011. – S. 85-106.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРЕСИВНОЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ДОМІНАНТИ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ

На даному етапі вітчизняного економічного розвитку ряд підприємств перебуває далеко не у найкращому стані за рівнем рентабельності та гостро потребує відновлення (або ж регенерації). Своєю чергою, регенераційні процеси практично неможливо здійснити без відповідних інвестиційних вкладень.

Зазначимо, що виключне повернення до попереднього рівня розвитку підприємств (проста регенерація) ймовірно проблему не вирішить. Останнє твердження ґрунтується на необхідності ефективно конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках із виробниками аналогічної продукції чи в сфері послуг. А тривалий час займати стійкі позиції на ринку можна лише завдяки постійному вдосконаленню, застосуванню прогресивних технологій та використанню креативних ідей.

Отже, українським підприємствам потрібна не просто регенерація, а саме прогресивна регенерація, яка може забезпечити їм ефективний вихід на ринок (як вітчизняний, так і міжнародний) в короткі терміни.

Слід зазначити, що підприємство, організація чи установа, які займаються виробництвом та реалізацією товарів, надають різноманітні послуги або виконують корисні для суспільства та його членів роботи є первинними ланками народного господарства. Тобто, процес прогресивної регенерації окремих господарюючих суб'єктів у кінцевому результаті спричиниться і до прогресивної регенерації народного господарства в цілому.

Графічне відображення впливу процесу прогресивної регенерації на криву життєвого циклу підприємства представлено на рис. 1.

При цьому слід звернути увагу на те, що найменш інвестиційно затратною, проте й обмежено дієвою є модернізація, яка фактично лише пригальмовує спад, розтягуючи його в часі, проте саму проблему не вирішує. Натомість

застосування стратегії інтеграції потребує значно більших інвестиційних вкладень, проте дозволяє отримати регенераційний ефект.

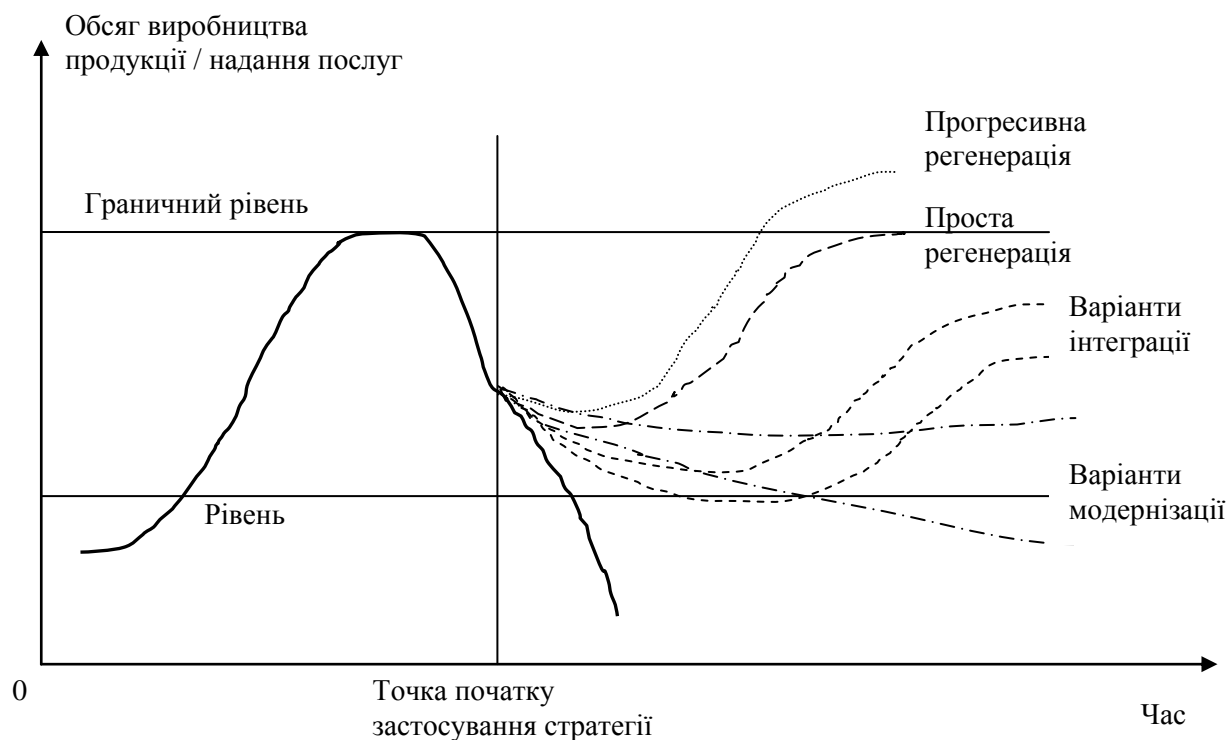

Рис. 1. Варіанти впливу застосування різновекторних стратегій в процесі життєвого циклу підприємства

Джерело: розроблено автором

По-суті проста чи прогресивна регенерація (за яких досягається попередній рівень виробництва продукції чи виконання робіт, надання послуг або ж фіксуються принципово покращені показники попередньої діяльності відповідно) є окремими випадками стратегії інтеграції, проте вони потребують детальнішого аналізу конкурентного середовища, точнішого визначення обсягів початкових та подальших інвестиційних вкладень, а також знаходження оптимальної точки початку застосування стратегії.

Зазначимо, що лише внаслідок проведення ефективної прогресивної регенерації підприємства підвищується граничний рівень виробництва продукції (надання послуг). А це дозволяє підприємству якісно покращити власні позиції на конкурентному ринку на довготривалу перспективу.

Своєю чергою, застосування прогресивної регенерації підприємств, завдяки відновленню та розвитку підприємницьких структур, сприятиме

зростанню обсягів податкових надходжень у бюджети різних рівнів. Таким чином, активізується і державотворчий патріотизм нації, оскільки саме податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави.

Вплив кількісної складової державотворчого патріотизму нації (обсягу податкових надходжень) та інвестиційної складової (обсягу вкладених коштів) на рівень регенерації складових народного господарства відображено на рис. 2.

Графічним відображенням вищезгаданих впливів є криві податкових надходжень та інвестиційних вкладень, що перетинаються у точці так званої «окупності» інвестиційних вкладень. До того ж ці криві утворюють зони позитивного та негативного ефекту.

Так, зона позитивного ефекту відповідає сукупності рівнів регенерації, за яких обсяг податкових надходжень в результаті здійснення підприємницької діяльності перевищує обсяг інвестиційних вкладень у регенераційний процес підприємств. Саме за таких умов можливо вести мову про підвищення ймовірності досягнення рівня прогресивної регенерації. При цьому існує певний граничний рівень регенерації, обумовлений наявними внутрішніми сильними сторонами та зовнішніми можливостями конкретного підприємства, яке підлягає регенерації.

Таким чином, граничний рівень регенерації та рівень простої регенерації є індивідуальною особливістю кожного досліджуваного об'єкта регенерації.

З огляду на необхідність залучення додаткових інвестиційних вкладень з метою оптимізації та підвищення ефективності регенераційних процесів, доцільно акцентувати увагу на потенційно найбільш конкурентних галузях підприємницької діяльності. Саме така стратегія дозволить максимально швидко повернути вкладені кошти, зокрема, у вигляді податкових надходжень. А це, в свою чергу, дозволить в подальшому стимулювати прогресивну регенерацію підприємств менш конкурентних галузей народного господарства.

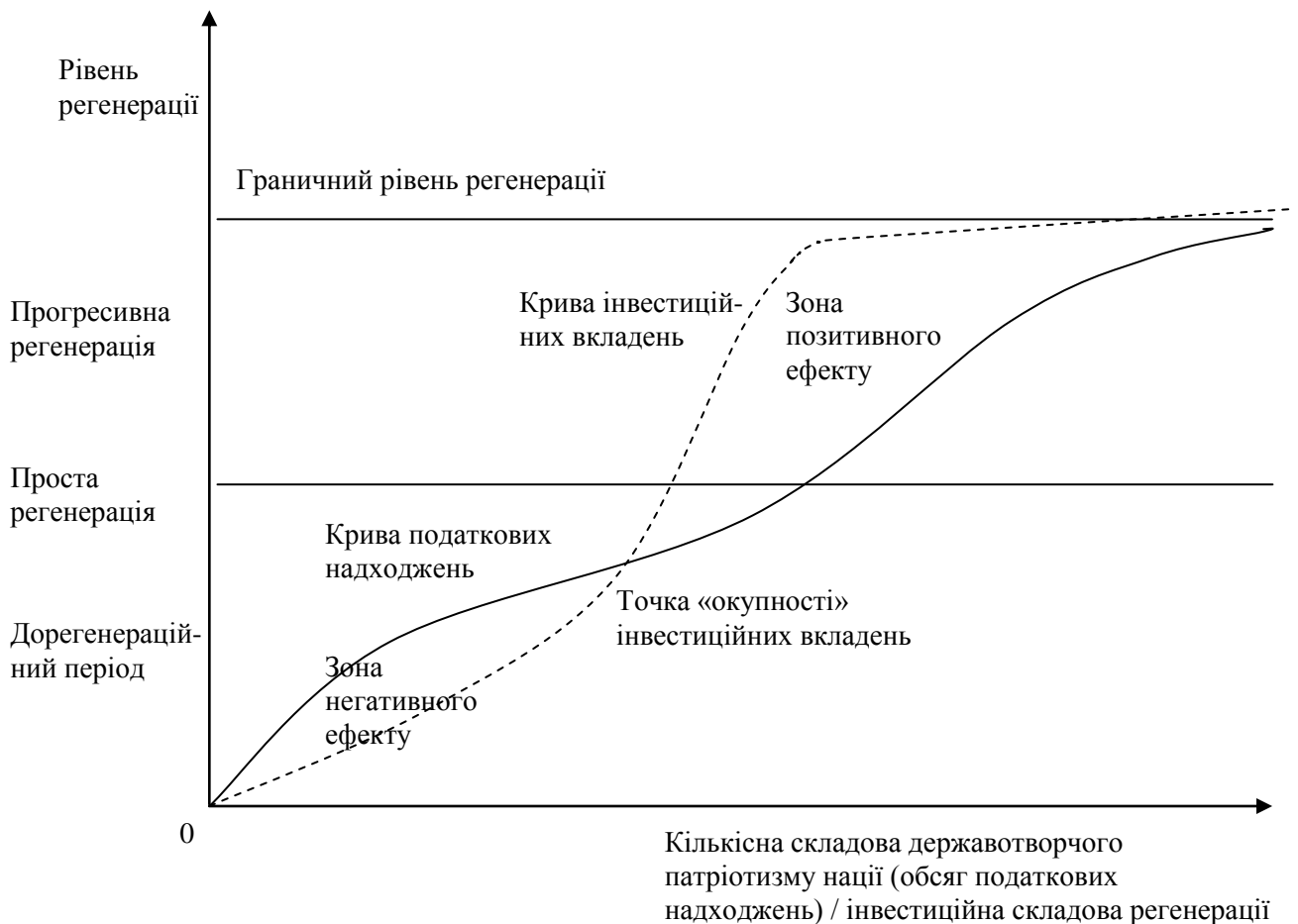

Рис. 2. Вплив державотворчого патріотизму нації та інвестиційних вкладень на рівень регенерації підприємств

Джерело: розроблено автором

До того ж, прогресивна регенерація підприємств паралельно вирішить проблему високого рівня безробіття завдяки створенню нових робочих місць та сприятиме зростанню чисельності середнього класу, що знову ж таки матиме позитивний вплив на акумуляцію податкових надходжень у бюджети різних рівнів, а отже і на зростання державотворчого патріотизму нації.

**ВИКОРИСТАННЯ Й ПОПОВНЕННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ЗНАТЬ
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ» ЯК
ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ СКЛАДОВОЇ ЇХ
ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ**

Важливим завданням викладачів вітчизняних вишів є участь у формуванні державотворчої складової життєвої позиції українських студентів. Одним з інструментів, якими доцільно послуговуватися з метою реалізації цього завдання в процесі викладання навчальної дисципліни «Адміністративний менеджмент», є використання й поповнення суспільствознавчих знань студентів під час аудиторних занять з даного дисципліни. Останнє передбачає створення банку запозичених із суспільствознавчих наук прикладів, які дозволяють проілюструвати положення теорії адміністративного менеджменту, активізувати засвоєння останніх студентами. Зупинимось на кількох таких прикладах.

Уже під час першої лекції із навчальної дисципліна викладач, розкриваючи роль синергетичного методу як однієї зі складових методології адміністративного менеджменту, може звернутися до досвіду розбудови української кооперації на землях Галичини та Західної Волині під час їх перебування в складі II Речі Посполитої. І справді, як відомо:

а) кінцева мета синергетики – «...відкриття закономірностей, які лежать в основі самоорганізації систем, що вивчаються різними науками», а її найважливіше питання – «...в який спосіб у результаті взаємодії окремих елементів системи виникає порядок?»;

б) синергетика підказує, що механізми суто ринкового типу не є єдино можливими, а існує шлях багаторазового скорочення часових затрат і матеріальних зусиль, а саме шлях резонансного збудження бажаних структур за допомогою дій, яким властивий «...незвичний ефект: не величина дії, а її

розподіл, просторова й часова організації потрібні для ефективного управління».

Усе це ми спостерігаємо в історії кооперативного руху, квінтесенцією якого є громадсько-економічна самоорганізація й забезпечення її ефективності саме за рахунок дій синергетичного характеру.

Пак Н. Т. –доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент

Браточенко О. – студент групи УФФ-33с

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Слід наголосити, що прихильники теорії інституціоналізму справедливо вважають, що в процесі відтворення виникають такі відносини, які є неминучими, постійними, тобто набувають статусу інститутів, котрі потребують відповідного юридичного оформлення. Таких інститутів є чимало, і їх можна згрупувати за напрямками.

Для нашого дослідження необхідно зупинитися на характеристиці таких інститутів як: інститут сталого національного способу мислення і інститут податків. Інститут сталого національного способу мислення включає в себе таке поняття як виховання національного патріотизму. Патріотизм передбачає гордість за матеріальні і духовні досягнення свого народу, своєї Батьківщини, бажання збереження її характерних особливостей, її культурного надбання та захист інтересів своєї громади, народу в цілому.

На нашу думку, сучасний патріотизм повинен включати в себе економічну складову, а саме ставлення людей до інституту податків. В патріотизмі окремого працівника важливе значення відіграє його прагнення до соціальної самореалізації в організаційній структурі, яка визначається її прибутковістю, престижністю, перспективністю у фінансово-економічному просторі території.

Державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. За своєю природою державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та

кількісного. Кількісний підхід раніше не розглядався, оскільки не було запропоновано зрозумілих й переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості, та й науковці (практики) зупинялись більше на якісних параметрах. Податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової.

Лише той народ, загалом та кожен громадянин зокрема, у якого системно сформовано, виховано важливість почуття та розуміння потреби власної участі у творенні держави шляхом безпосереднього фінансового (податкового) забезпечення її розвитку може розраховувати на свою життєздатність, динамічність і перспективи в сучасному конкурентному просторі. [1]

Тобто патріотизм громадянина демонструється належною сплатою ним податків до державного бюджету. Чим більше таких самосвідомих українців – тим кращим буде фінансовий й економічний стан держави. Окрім цього, кількість патріотичних громадян (платників податків) залежить від чисельності населення країни.

Виходячи з того, що людина є основним творцем суспільного багатства, можна стверджувати, що чисельність населення та кваліфікація його працездатної частини (трудових ресурсів) є провідним фактором, який обумовлює можливості економічного розвитку.

Щодо демографічної ситуації в країні, наявне населення станом на 1 січня 2017 року становить 42584,5 тис. осіб (проти 42760,5 тис. осіб станом на 1 січня в 2016 р.), а постійне- 42414,9 тис. осіб (проти 42590,9 тис. осіб в 2016 р.). [2; 3] Окрім цього, у січні-лютому 2017 року в Україні народилося 59619 дітей (62353 дитини у 2016 року). При цьому міграційний приріст становив 2977 осіб у січні-лютому цього року (4114 осіб за аналогічний період у 2016 році). Суттєвим залишається перевищення кількості померлих над кількістю народжених: на 100 померлих – 57 народжених. [4]. Чисельність населення впливає на чисельність працездатного населення.

Чисельність населення найбільше впливає на формування контингенту трудових ресурсів в Україні в цілому і в регіонах зокрема.

За результатами вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності кількість зайнятого населення віком 15-70 років у IV кварталі 2016 р. становила 16,1 млн. осіб, а кількість безробітних – 1,7 млн. осіб. Рівень зайнятості населення віком 15-70 років порівняно з попереднім кварталом зменшився на 1,5 в. п. та склав 55,7 %, а серед населення працездатного віку – на 1,6 в. п. та 63,6 % відповідно. Рівень безробіття серед економічно активного населення віком 15-70 років у IV кварталі 2016 порівняно з III кварталом збільшився на 0,9 в. п. та становив 9,7 %, а серед населення працездатного віку – на 0,8 в. п. та 10 % відповідно. [5].

Значна частина потенційно працездатного населення офіційно не працює, тобто не платить податки і соціальні внески. А значить грошей на виплати пенсій і соціальної допомоги взяти нізвідки.

Рівень життя пенсіонерів залежить від соціальних внесків тих, хто працює, тобто, працює і платить податки та соціальний внесок, який називається ЄСВ. Так само, як і якість освіти дітей та молоді, яка ще не працює.

Демографічне навантаження, тобто кількість дітей і пенсіонерів на одного працюючого – не єдиний фактор що впливає на фінансову спроможність, сталість пенсійної системи. Міжнародний досвід показує, що в країнах з вищим демографічним навантаженням, ніж в Україні, все ж вдається вдало вирішувати проблеми наповнення пенсійних фондів, які зумовлені старінням населення.

Один з факторів – ринок праці. Він впливає більше на пенсійну систему, ніж суто вікова структура населення. Сплата податків із зароблених грошей, рівень зайнятості, ким працюють люди – ось що грає роль. Для системи соціального захисту важливо, щоб великі компанії наймали багато працівників і платили за них соціальні внески. Це за нинішньої системи, коли людина навіть не здогадується, які суми сплачує державі.

Але в ідеалі, коли люди самі платитимуть усі свої податки, для системи соціального захисту теж краще, аби в країні працювали великі компанії, які платять зарплату легально.

Ще один фактор – це рівень зарплат. Якщо вони низькі, то немає звідки взяти високі пенсії. Важливо і те, ким людина працює: кваліфіковані працівники хочуть працювати і в пенсійному віці. Це крім того, що вони мають ліпшу зарплатню і відраховують більше податків і внесків. Інший полюс, так звані шкідливі роботи – люди, які там працюють, раніше виходять на пенсію.

До 2050-х років кількість пенсіонерів тільки зростатиме. Народжуваність уже навряд чи може знизитись, адже і так близька до мінімуму. Фахівці стверджують, що рівень народжуваності в найближчі десятиріччя не переважатиме смертність.

Населення України надалі буде скорочуватись за рахунок людей працездатного віку, це відбуватиметься швидкими темпами до 2050-х років. У 50-х роках 21 століття почнуть виходити на пенсію покоління, народжені у 90-х роках, і тоді умовний коефіцієнт «кількість пенсіонерів на одного працюючого» стане меншим.

Критично важливе співвідношення платників податків і соціальних внесків та отримувачів виплат. Уже зараз воно менше 1:1, не на користь платників. Тому необхідно більше сплачувати податки і соціальні внески. А це зареєстрована зайнятість, бажано наймана праця, високі заробітні плати, кваліфікована праця в нешкідливих умовах. [6]

Слід зазначити, що разом із зменшенням чисельності населення зменшилась кількість фізичних осіб-підприємців (ФОП). 27 грудня 2017 року Президент підписав зміни щодо роботи фізичних осіб-підприємців. Виходячи з того, що у 2017 році мінімальна заробітна плата становить 3200 грн., підприємець, платник першої групи єдиного податку, сплачує 352 грн. на місяць. [7]

Платники загальної системи оподаткування та другої і третьої групи спрощеної системи оподаткування зобов'язані платити єдиний соціальний внесок у розмірі 704 грн. навіть якщо у них не було доходу. [8] З цього часу в Україні було закрито понад 300 тисяч ФОП, відкрито – 50 тисяч. Загальне падіння кількості ФОПів – 250 тисяч. Найбільше ФОПів було закрито в

Київській (44004), Харківській (26222) та Дніпропетровській (26558) області.
[7]

Проте разом з цим величина державного бюджету зросла. У лютому 2016 року ця цифра становила 70 585,4 млн. грн., а в лютому 112 047,8 млн. грн., що зумовлено, зокрема, збільшенням мінімальної заробітної плати. [9]

Таким чином, зменшення чисельності населення приводить до зменшення чисельності трудових ресурсів, а відтак і до зменшення чисельності платників податків.

Отже, для того щоб збільшити надходження до бюджетів та фондів України необхідно здійснити такий ряд заходів, як:

- Заохочувати зайнятість населення, зокрема вищою заробітною платнею, кращими умовами праці тощо;
- Підвищувати рівень та тривалість життя населення;
- Підвищувати народжуваність;
- Стримувати відтік умів з України;
- Сприяти розвитку підприємницької діяльності в країні;
- Підвищувати самоусвідомлення українців, як нації.

При умові, що дані завдання будуть виконані, держава отримуватиме достатньо бюджетних коштів для забезпечення позитивної економіки та відповідного інвестиційного клімату в країні.

1. Карпінський Б. А. Основні аспекти державотворчого патріотизму нації [Електронний ресурс] / Б. А. Карпінський, Н. Т. Пак // Журнал «Науковий огляд». – № 2 (34). –2017.–Режим доступу до ресурсу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1113/1231>.

2. Чисельність населення (за оцінкою) на 1 січня 2017 року та середня чисельність у 2016 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ds/kn/kn_u/kn1216_u.html.

3. Чисельність населення (за оцінкою) на 1 січня 2016 року та середня чисельність у 2015 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики

України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/ds/kn/kn_u/kn1215_u.html.

4. Демографічна ситуація у січні–лютому 2017 року [Електронний ресурс] // Експрес-випуск, Державна служба статистики України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2017/04/67w.zip>.

5. Зайнятість та безробіття населення в IV кварталі 2016 року [Електронний ресурс] // Експрес-випуск, Державна служба статистики України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2017/03/50w.zip>.

6. Романенко Н. Половина країни не працює. Звідки взяти гроші на пенсії і соцвиплати? (Інфографіка) [Електронний ресурс] / Надія Романенко // [Texty.org.ua](http://texty.org.ua). – 2016. – Режим доступу до ресурсу:

http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/69699/Polovyna_krajiny_ne_pracezdatsna_Zvidky_vzaty_groshi.

7. Масове закриття ФОП припинилося [Електронний ресурс] // [OpenDataBot](https://opendatabot.com). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://opendatabot.com/blog/40-fopagedon-stop>.

8. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 2-3. – ст.11

9. Бюджет України (доходи) [Електронний ресурс] // [Ціна держави](http://cost.ua). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://cost.ua/budget/revenue/>.

Бобко Л.О. – доцент кафедри економіки та менеджменту, к.пед.н., доцент

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ

Проголошення незалежності України докорінно змінило умови її історичного розвитку і поставило перед українським суспільством нові завдання: будівництво правової демократичної України; встановлення рівноправних відносин з країнами світу; утвердження на міжнародній арені;

трансформація адміністративно-командної економіки в багатоукладну ринкову, орієнтовану на соціальні потреби людей; національне відродження та консолідація суспільства. Саме ці процеси визначають сучасний етап історії України. Одним із вагомих чинників, від якого залежить успіх державотворення, є дотепер не вирішене мовне питання, навколо якого відбуваються гострі суперечки між представниками різних політичних кіл.

Роль рідної української мови як важливого чинника консолідації та державотворення нації суттєво зростає в нових умовах, вона стає міцним фундаментом, що дасть змогу, на наш погляд, згуртувати українське суспільство для вирішення нагальних проблем сьогодення. Рідна мова як консолідуючий чинник була предметом розгляду провідних мовознавців сучасності, зокрема А.Бурячка, І.Ющука, В.Лизанчука, В.Радчука І.Дзюби, Д.Павличка, Л.Костенко та ін. Однак їхні дослідження, на наш погляд, мають відносно загальний характер, у них не достатньо проаналізовано те, чому саме українська мова дасть змогу отримати суспільство національно свідомих особистостей, стане основою державотворчого патріотизму всіх українців незалежно від їх етнічного походження.

Саме тому метою нашої роботи стало доведення визначальної ролі української мови в консолідації та державотворенні нації.

Як свідчить досвід людства протягом тисячоліть, мова об'єднує народи у нації й зміцнює державу. Занепадає мова — зникає і нація. Коли ж мова стає авторитетною, перспективною, необхідною і вживається, насамперед, національною елітою, сильною і високорозвиненою стає як нація, так і держава. Мова без своєї держави беззахисна і згасає. Держава без своєї мови втрачає істотні ознаки суверенітету — культурного та інформаційного, зрештою, засадничо-ідеологічного. Бути вільною людиною і вільною нацією можна тільки в державі, де немає загрози національній мові, духовності, традиції, культурі, а влада гарантує та розвиває соціальну справедливість, іншими словами, де панує національна ідея. Національна ідея — це творець, захисник, відновлювач і будівничий державності народу, його рух свободи, вищий рівень самоусвідомлення, ознака інтелектуальної зрілості, його здатність впливати на

формування позитивного для себе політичного міжнародного клімату. Саме тому мова у М. Грушевського, першого Президента України, розглядається як культурно-національна сила, а українську ідею він завжди сприймав як єдність політичну й мовну. *Center lingua facit* – мова творить народ. Цей римський вислів як ніколи актуальний для сучасної України, оскільки єдина мова консолідує націю, згуртовує суспільство, а отже, сприяє економічному розвитку нації. Єдина мова - основна ознака й найважливіша умова існування нації, запорука її повноцінної, плідної участі в духовному житті людства і власного поступального розвитку. З мови починається і мовою зміцнюється держава.

Відмовитися від єдиної державної мови- це значить зрадити державу. Ігнорування української мови є своєрідною беззбройною морально-психологічною окупацією. Коли у людини немає духовно-національного інтересу, її увага й енергія переключається на матеріальні спокуси, тобто на примітивне споживацтво і на все, що пов'язане з ним. Саме тому керівники держави, та ще й такої, як Україна, повинні краще за мовознавців і письменників розуміти, що означає мова корінної нації, державна мова. Це, передусім, міцна зброя; і це завжди розуміли наші вороги та недруги, це вони добре розуміють і нині, тому так поспішають вибити з наших рук оту зброю, щоб безмовний народ швидко перетворити на покірну масу і потім повністю русифікувати.

Уся наша історія й гіркий досвід переконали, що справжнім гарантом незалежності України має бути добре захищена державна мова, про що треба дбати в першу чергу. Добре розуміючи роль рідної мови в становленні нації, маючи великий досвід боротьби з нею, (наприклад, укази Петра I, Валуєвський циркуляр, Емський указ, лінгвоцид тоталітарної радянської системи, рекомендації Ташкентської конференції (1979) і, насамкінець, проголошення російської мови офіційною (1990), певні політичні сили й сьогодні намагаються різними способами зашкодити становленню української мови як державної. Головні з них — це намагання надати російській мові статус офіційної, штучне створення так званої проблеми «русскоязычного населения». Мабуть, окремі політики свідомо забувають ті століття рабства, упродовж яких знищувалася

культура українського народу, його інтелігенція, десятиліття панування тоталітарної системи, коли все робилося для того, щоб «злилися нації», щоб сформувалася універсальна мова — російська. Саме тому демократична громадськість нашої держави повинна зробити все, щоб не допустити запровадження російської мови як офіційної, докласти зусиль для відродження рідного слова на власній землі.

Сьогодні в Україні склалися унікальні умови для завершення творення української політичної нації, а тому слід максимально врахувати помилки колишньої влади, яких вона припускалася під час своїх спроб консолідації українського народу. Проблема або навіть і трагедія багатьох поколінь державотворців в історії України полягала в тому, що вони розуміли і пропагували термін “любов до України” як любов до держави, державної влади та її інститутів. Проте, слід зазначити, що ці спроби констатувати ідею з Києва фактично зазнавали поразки: ідея не поширювалася на всіх громадян України. Малоефективними були й спроби надання національній ідеї виключно культурологічного чи історичного характеру. Це світоглядна позиція з основним гаслом: “Патріот – це той, хто розмовляє виключно українською мовою, шанує Шевченка і національну культуру”, була й залишається неприйнятною для усвідомлення всією країною. А тому саме “етнокультурний” і “мовний” складники загальнонаціональної ідеї виявилися на сьогодні найбільш уразливими. Якщо взяти до уваги лише мовний чинник, то теза “патріоти - всі, хто розмовляє українською мовою” також не витримала перевірки часом та не вийшла на рівень справді загальнонаціональної ідеї. Варто також зауважити, що Помаранчева революція та Революція гідності будувалися не на мовних чи етнокультурних цінностях. У центрі уваги були такі пріоритети, як: свобода, повага до людини, боротьба з корупцією, соціальна справедливість. Люди на Майдані розмовляли двома мовами, однак мали єдиний світогляд. Таким чином, сучасний український патріотизм слід розрізняти не лише за ознаками спілкування рідною мовою чи любові до певних культурних цінностей, а як мислення з повагою до країни і з любов’ю до малої батьківщини, що трансформується у формулу: “Любити свою малу

батьківщину серцем, свою країну(державу) – розумом”. Проте за таких обставин зберігає своє значення і культурологічний аспект українського патріотизму, однак уже не в розумінні виключної ознаки “ щирого українця ”, а як один із чинників національної самосвідомості. Адже інтеграція до Європейського Союзу, що в майбутньому неминуче очікує Україну, потребуватиме збереження власної ідентичності. На думку професора Карпінського Б.А., державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави”.

Державна мова –це інструмент злагоди, єднання всіх громадян держави навколо загальнодержавних проблем, це інструмент добробуту й захисту інтересів громадян держави. Якщо суспільство повним обсягом не послуговується державною мовою, на нього чекають колосальні екологічні, політичні, духовні й інтелектуальні втрати. Йдеться про стратегію розвитку України та процес розвитку модерної української політичної нації, її національну самосвідомість. Згідно ст. 10 Конституції України державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом. Таким чином можна зазначити, що українська мова як державна є обов’язковим засобом спілкування на всій території України, особливо при здійсненні органами державної влади і органами місцевого самоврядування своїх повноважень, а також в інших сферах суспільного життя. Мовою навчання в дошкільних, загальносередніх, професійно – технічних і вищих навчальних закладах України також є українська мова.

Мова українського громадянства, державно єдина, яка може консолідувати українське суспільство в націю. Ніяка інша мова цю функцію не виконає. Натомість інша може розколоти народ навпіл, роздрібнити на суржикки, чого,

власне, й домагаються наші недоброзичливці. Особливо обережними слід бути у сфері мовної політики, де кожен крок має бути обдуманим до найменших дрібниць. Але цей обдуманий крок ще належить зробити.

Українська мова для України ніколи не була лише засобом спілкування, збереження фольклорних та літературних цінностей, вона є засобом творення філософсько-духовного коду нації. Вона була і, мабуть, ще довго залишатиметься політичною зброєю народу, кореневищем його державності. На єдиній мові, насамперед рідній, історично формується нація як спільно та переконаних однодумців, які закладають гарантію патріотичної одностайності з метою розвитку власного політичного утворення, нормативних актів і технології діяльності державних інституцій. Мова - твердиня народу й визначальна ознака нації скарбниця її культурних надбань, засіб спілкування та консолідації суспільства.

Питання мови – фундаментальне й перехідне для кожного українця. Головною рушійною силою здобуття українцями своєї держави була потреба в самозбереженні, де мові відводилося вирішальне значення. І кожна держава, по суті, стає тим самим механізмом самозахисту, який покликаний боронити, підтримувати всіх, хто причетний до єдиного національного організму. Саме необхідність національного відродження, які повно та функціонування рідної української мови, всіх нас об'єднала, коли ми виборювали право на свою державу. Отже, сьогодні в Україні ми маємо реальну ситуацію:

- 1) існує держава під назвою Україна, політичні кордони якої визнані міжнародним співтовариством;
- 2) назву цієї держави визначив корінний етнос, який тисячоліттями формувався на її території, назва якого - українці;
- 3) цей етнос становить абсолютну більшість населення цієї держави, близько 80% (станом на 2015 р.);
- 4) цей етнос має свої давні традиції та власну українську мову;
- 5) у державі під назвою Україна законодавчо визнаний статус Української мови як державної.

Саме тому без вільного розвитку української мови, її належного функціонування в системі освіти, культури, сфери послуг, державному управлінні тощо немислимо побудувати міцну й заможну державу.

Формування свідомого громадянина своєї держави відбувається у стінах альма-матер, де ті, хто навчається, закріплюють здобуті під час навчання знання та любов до рідної мови. В умовах реформування освітянської галузі одним із головних показників рівня кваліфікації випускників вищого навчального закладу (ВНЗ) за європейськими нормами є рівень володіння ними державною мовою.

Моніторинг стану викладання державною мовою у вищих навчальних закладах та їх структурних підрозділах виявив, що середній показник викладання нормативних дисциплін українською мовою у ВНЗ становить: за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста — 89%; бакалавра — 86%; спеціаліста (магістра) — 88%.

Загалом ситуація з упровадженням української мови у ВНЗ поступово поліпшується в усіх адміністративно-територіальних одиницях країни.

Водночас наявна регіонізація навчання робить студентів заручниками нерозуміння з боку керівників важливості викладання державною мовою.

Для підвищення престижу української мови в академічному середовищі, забезпечення україномовного освітнього простору в окремому ВНЗ насамперед потрібна добра воля його керівника.

Важливим є створення єдиного мовного простору через забезпечення мобільності студентів і викладачів, поглиблення співпраці між університетами на міжрегіональному рівні.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» Міністерство вже започаткувало освітньо-наукове співробітництво з університетами різних областей країни з питань:

- обміну студентами для проходження ними навчальних і виробничих практик, організації їхнього дозвілля та відпочинку, а також проведення культурно-мистецьких заходів;

- обміну аспірантами та докторантами з метою їхньої участі у спільних наукових дослідженнях у різних галузях науки, насамперед з історичного, культурного, мовознавчого та літературознавчого напрямів;

- обміну викладачами для викладання навчальних дисциплін, насамперед нормативних, українською мовою, для підготовки підручників, розроблення спільних спеціальних курсів, лабораторних робіт, а також проходження стажування з метою вдосконалення професійного українського мовлення.

Серед численних факторів, які забезпечують якісну освіту, важливим є наявність якісних підручників, посібників, довідників, словників українською мовою. У зв'язку з цим Департаменту вищої освіти, ректорам ВНЗ необхідно:

- запровадити як обов'язкову умову підписання контракту при прийнятті на роботу або переобранні викладачів на наступний термін читання відкритих лекцій українською мовою;

- організувати у ВНЗ курси з вивчення та підвищення якісного рівня володіння українською мовою для науково-педагогічного складу;

- заохочувати викладачів видавати курси лекцій українською мовою;

- розробити заходи щодо невідкладного запровадження у широке використання україномовних версій операційних систем;

- включити до національного рейтингу ВНЗ показники викладання нормативних дисциплін українською мовою, забезпечення навчального процесу підручниками українською мовою;

- запровадити як обов'язкову вимогу до державної атестації захист дипломних та магістерських робіт українською мовою.

Саме тому вища освіта повинна сприяти розвитку української культури, утверджувати українську національну ідею, формувати в молоді громадянську свідомість і національну самосвідомість, зберегти і примножити наші скарби, серед яких українська мова займає особливе місце.

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС НАЦІЇ: ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

На початку 90-х років ХХ ст. починається новий етап в історії України, пов'язаний з розбудовою незалежної, демократичної держави. Він став наслідком глибокої кризи попередньої соціально-економічної і політичної системи країни. Державотворення – це історичний процес будівництва держави, створення і розвитку її правових, політичних, економічних, ідеологічних, військових, фінансових та інших інститутів і забезпечення їх функціонування.

Державотворення як процес має загальні риси та особливості для кожної країни, народу і суспільства. Відповідно до цього українське державотворення має свої характерні ознаки. Шлях українського народу щодо розвитку своєї державності й формування та становлення суспільно-політичних інститутів, організації влади й управління є індивідуально-конкретний та показовий. Сучасний етап розвитку та модернізації України вимагає обґрунтування концептуальної моделі розвитку українського державотворення в умовах глобальних змін.

Сьогодні Україна перебуває на відповідальному етапі державотворення, який значною мірою характерний для періоду конституювання національних держав. Разом з тим аналіз розвитку внутрішньо- та зовнішньополітичних тенденцій у нашій державі засвідчує наявність базових проблем у процесі та державотворення, відсутність суспільного та загальнополітичного консенсусу щодо магістральних напрямів розвитку країни.

Перед українським політикумом при визначенні засад розвитку країни постала проблема визначення сутності поняття "нація" як типу спільноти, він зазнає впливу низки усталених стереотипів, властивих певною мірою як вітчизняній науці, так і буденній свідомості. Всебічна переорієнтація політико-правової системи України на користь принципу верховенства права, започаткована у 1990 - 1991 роках і закріплена Конституцією України, призвела лише до її формального оновлення, а не сутнісного наповнення, яке б відповідало умовам повноправного членства України в Європейському Союзі й

НАТО (тобто здатності нації сповідувати визнані засади демократії, свободи, політичної та правової культури, а на загал – європейський рівень праворозуміння).

У цій площині суперечливий вимір державотворення уповільнює впровадження демократичних процесів, збільшує зневіру громадян у дієздатність держави забезпечити сталий розвиток демократії на світоглядних засадах Конституції України.

Небезпечність такого стану конституційних відносин – двоїста. У вузькому сенсі значна кількість норм Конституції є фіктивною, бо не відповідає реальним суспільним взаєминам, хоча сутнісна характеристика Основного Закону розкриває європейське розуміння конституціоналізму. У широкому розумінні досвід минулих років державотворення свідчить, що спадщина радянської правової ідеології є значно консервативнішою, ніж це уявлялося на час ухвалення Акту проголошення незалежності України. Відтак швидко реалізувати нову ідеологію державного будівництва, домогтися національного консенсусу виявилось неможливим, а політико-правовий процес здійснюється переважно в руслі пострадянського, а не українського державотворення. Тому йдеться про довготермінову перспективу системного впровадження новітнього за своєю сутністю конституційного світогляду у формуванні сучасного покоління політичної, правничої, управлінської еліти, не заангажованої минулим.

За умови усвідомлення наявного конфлікту між європейською та радянською ідеологіями, належного представлення в органах державної влади, місцевого самоврядування, інституціях громадянського суспільства, вона буде головним носієм демократичних цінностей Конституції України. Однак масштабне втілення нею цих засад у державно-правову практику залежать великою мірою від усвідомлення українським народом, діаметральної відмінності радянського та українського конституційного світогляду, позитивного й природного права. Лише спираючись на багатовікову історію українського, а не радянського державотворення, використовуючи ідеологічну функцію науки конституційного права як інтелектуальний поштовх до нової

філософії викладання, дослідження теорії і практики зарубіжного конституціоналізму, здобутки Українського інституту національної пам'яті, вони зможуть сприяти прискореному формуванню, а фактично відновленню європейського праворозуміння української нації.

Сучасний етап становлення незалежності України супроводжується розвитком політичних ідей та концепцій щодо способів і методів розбудови правової і демократичної держави. Однак процес будівництва української держави подекуди характеризується кризовими явищами в різних сферах суспільно-політичного життя, які здебільшого виникають через брак державницького досвіду. Позитивних змін у державотворчому процесі можна досягти лише в тому випадку, коли будуть враховані помилки попередніх етапів існування України як незалежної держави. Головним елементом програми державного будівництва є український народ, який є найголовнішою цінністю та основною рушійною силою політичного розвитку.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна окреслити такі особливості державного будівництва в Україні:

- становлення й утвердження незалежної держави відбувалося одночасно із процесами формування української політичної нації та національної самосвідомості;

- тяжке соціально-економічне становище призвело до розчарування частини населення в ідеї суверенності, чим прагнули скористатись явні й приховані противники незалежності, що призвело до гострої кризи державності у 2013–2017рр.

На даному етапі державотворення нагальними постають такі завдання:

- формування сучасної державницької ідеології українського державотворення;

- створення інтелектуально розвиненого середовища для здійснення модернізації й розвитку українського суспільства;

- планування майбутнього держави України згідно з такими постулатами, як соборність, суверенність, справедливість.

Можна сказати про те, що глибинна суть постсоціалістичної трансформації в Україні (1991-2017) полягає у спробі шляхом "революції згори" здійснити наздоганяючу модернізацію; її зміст, характер, механізм і динаміку визначили органічний зв'язок із зовнішніми чинниками і гостра конкуренція між протилежними полюсами української еліти -- "партії влади" і опозиції;

Перехід від тоталітарного соціалізму до політичної й економічної системи, в основі яких демократія і ринок, призвів у незалежній Україні до інтенсивних державотворчих процесів у західному цивілізаційному напрямку.

Гасюк Р.В. – аспірант

кафедри економіки та менеджменту

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ І РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННОЇ ТЕРИТОРІЇ

Активізація домінант державотворчого патріотизму нації та прискорення темпів утворення елементів соціально орієнтованої ринкової економіки можливе передусім за активного залучення у даний процес і прикордонних підприємницьких структур, посилення їхньої ролі та розширення віддачі від них. Так, ефективна транскордонна політика здатна забезпечити раціональне використання наявного природно-ресурсного, виробничого, трудового, інвестиційно-інноваційного потенціалів, врахувати географічні, історичні та соціальні особливості кожної прикордонної території задля комплексного соціально-економічного розвитку як окремого регіону, так і держави в цілому.

Водночас, наявні регіональні фінансові системи мають безпосередній вплив і на ефективність розробки та реалізації програм (проектів) фінансування розвитку прикордонних територій України. Позитивно, що для забезпечення раціонального місцевого розвитку західних прикордонних територій реалізуються державні програми на засадах програмно-цільового управління.

Дієвим інструментом активізації державотворчого патріотизму нації та розвитку прикордонної території в контексті управління їхнім фінансовим і підприємницьким потенціалами є використання програмно-цільового підходу, що в кінцевому підсумку сприятиме розкриттю можливостей їхнього зростання, формуватиме цільові орієнтири у вирішенні складних економічних і соціальних питань окремих адміністративно-територіальних одиниць [1]. Не зважаючи на те, що в Україні вперше було сформовано концепційні засади стратегіології регіонального розвитку [2], реалізація даних положень залишається більше в теоретичній площині, оскільки не формуються, та й не задіюються базові елементи програмно-цільового управління у контексті програмного отримання належної фінансової віддачі від транскордонної взаємодії підприємницьких потенціалів, зокрема, в частині підвищення дієвості регіональних фінансових систем.

Аналіз стану транскордонного підприємництва, зокрема, Львівської області (Жовківський, Мостиський, Старосамбірський, Турківський, Яворівський райони) та Підкарпатського воєводства (Польща) свідчить за зростаючу потребу у розробці та реалізації динамічної державної політики, яка б йшла на користь їхнім фінансово-економічним системам, а з цим і жителям прикордонних територій. Практика показує, що в Україні досить добре прописане законодавче поле щодо транскордонної взаємодії, але самі організаційно-економічні механізми даної взаємодії потребують подальшого удосконалення та, якщо використовувати за аналогією інструментарій ближчих сусідів, то їх необхідно адаптувати до українських реалій. Дані механізми у західному регіоні України ефективно не спрацьовують за наступних проблемних чинників: недостатність використання сучасних організаційних форм взаємодії підприємництва (кластери, спільні підприємства, вільні економічні зони, спільні інфраструктурні об'єкти); складність перетину кордону Україна – Європейський Союз, яка зумовлюється, окрім візового режиму для українців за затягування процесу асоціації, недостатнім рівнем розвитку прикордонної інфраструктури (автомобільні шляхи, залізничні колії, контрольно-пропускні пункти тощо) як у кількісному, так і в якісному значенні;

відсутність «спільних продуктів» українських учасників транскордонної співпраці та партнерів з суміжних територій.

Зазначимо, що структурні зміни у регіональних фінансових системах чітко прослідковуються у тенденціях щодо фінансової результативності до оподаткування суб'єктів господарювання в районах Львівщини дотичних до кордону з Польщею (рис. 1).

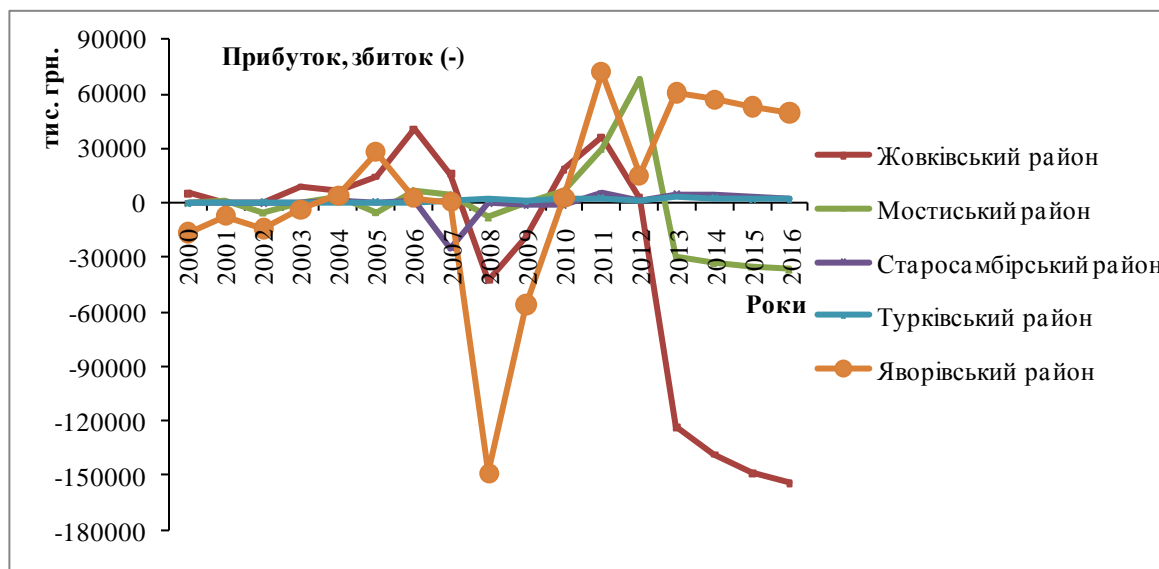

Рис. 1. Динаміка фінансової результативності до оподаткування суб'єктів господарювання в прикордонних районах Львівської області як відображення дієвості регіональної фінансової системи

Джерело: сформовано автором на основі даних Головного управління статистики у Львівській області.

Прикордонні території України також істотно поступаються ї у рівні оплати праці. Так, середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників у досліджуваних районах є нижчою на 18% порівняно з її середньообласним рівнем.

Суттєвою перепорою, на думку автора, до підвищення рівня реалізації підприємницького потенціалу українських учасників прикордонних територій Львівщини (Жовківський, Мостиський, Старосамбірський, Турківський, Яворівський райони) у програмах міжнародної технічної допомоги є потреба у співфінансуванні проектів із місцевих бюджетів (не менше 10% його загальної вартості). Виходячи з того, що в області виконується 50 проектів у контексті транскордонної взаємодії на суму понад 70 млн євро (де половина суми

фінансові ресурси українських учасників) то ці аспекти можливо ефективно вирішувати лише в рамках програмно-цільового підходу, враховуючи й реальні інтереси регіональних фінансових систем у стимулюванні додаткових бюджетних поступлень, активізуючи податкову домінанту державотворчого патріотизму нації.

Список використаної літератури

1. Карпінський Б.А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння : монографія / Б.А. Карпінський. – Львів: Логос, 2005. – 496 с.
2. Карпінський Б. А. Концепція формування та розвитку державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти / Б. А. Карпінський. – Львів : ЛДФА, 2014. – 12 с.

Гречко М. – студент групи УФК-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки

та менеджменту, к.е.н., доцент Герасименко О.В.

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗАХОПЛЕННЯ БІЗНЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, враховуючи складну політичну ситуацію в нашій державі, а також в умовах Євроінтеграції, економіка України перебуває у тяжкому стані і потребує здійснення ефективних реформ.

У всьому світі захоплення бізнесу розцінюють як фактор недосконалості політичних, правових структур влади в державі, її чинного законодавства, відсутності належних умов для захисту бізнесу, прав власників і рівноправної конкуренції. І те, що в Україні є таке явище, як рейдерство, ще раз підкреслює глибину системних проблем нашої держави. В свою чергу, захоплення бізнесу негативно відображається на формуванні державотворчого патріотизму в Україні через мінімізацію можливостей сплати податків підприємцями, що стали об'єктами рейдерства, а також їх найманими працівниками.

Першочерговою причиною попиту на рейдерські послуги вважається початок переходу України до ринкових відносин та активне здійснення

«глобального» перерозподілу власності. Останніми роками цей попит стає більш свідомим, організованим та масовим, що зумовлено кількома факторами:

- недосконалістю чинного законодавства, корумпованістю виконавчої та судової влади;

- нестабільністю політичної ситуації та перерозподілом власності між фінансово-промисловими групами;

- імпортом рейдерських технологій, команд та капіталів, щонайперше з Російської Федерації, які вже не можуть знайти там свого призначення у зв'язку з удосконаленням чинного законодавства.

За оцінками експертів, сьогодні в Україні діє від 35 до 50 професіональних рейдерських груп. Спираючись на цілий комплекс засобів – психологічний натиск, шантаж, підробка документів, підкуп силових структур, – вони створюють умови для рейдерських атак, захоплення і перерозподілу власності за рамками закону. Під рейдерські атаки загалом в Україні вже потрапили 3,7 тисячі суб'єктів господарювання. Річний обсяг рейдерського перерозподілу власності сягає в середньому від 2 до 3 млрд. доларів США.

Ринок рейдерських послуг в Україні складається із безлічі середніх та дрібних юридичних фірм, до структури яких входять:

- відділ збору та аналізу інформації;

- юридичний відділ;

- відділ, що безпосередньо працює над реалізацією проектів стосовно недружнього поглинання (рейдери).

Завдання двох перших відділів полягає в тому, щоб зібрати якнайбільше інформації компрометувального змісту. Юристи скрупульозно аналізують отримані документи і розробляють юридичні стратегії дій агресорів щодо компанії-жертви.

Відділ, що безпосередньо працює над реалізацією проектів з поглинання, спираючись на результати діяльності двох вищевказаних відділів, розробляє власну стратегію дій. Відсутність необхідної інформації і компрометувальних матеріалів становлять серйозну перешкоду і можуть призвести до відмови від намірів. Отже, конфіденційність інформації і знання чинного законодавства

серйозно звужують коло потенційних агресорів, забезпечуючи компанії власний захист.

Цікаво, що середній вік рейдерів – лише 25 років. Зазвичай рейдер отримує від 20 до 50 відсотків вартості проекту. Діє рейдерська структура на основі проектного менеджменту: команду та варіанти атаки добирають під кожний конкретний проект.

Древні римляни говорили: «Хто попереджений – той у безпеці». Однак реально захоплення дуже важко розпізнати, і це є основною причиною невчасної реакції власника.

Універсального способу захисту підприємства від рейдерства немає. Утім, шанси рейдера на успішну атаку значно знижуються, якщо власник вчасно вибудує кілька ліній оборони, ретельно структурує систему власності, розробить способи прийняття рішень.

Практика показує, що найефективнішим від захоплення підприємства рейдерами є захист превентивного характеру. Його стратегічна мета – максимальне підвищення вартості захоплення підприємства для того, щоб зробити атаку рейдерів нерентабельною, а отже – недоцільною. Відповідно власникові необхідно здійснити заходи, щоб перевести інтерес потенційного рейдера із площини корпоративного захоплення на цивілізований механізм об'єднання та поглинання. Для цього слід провести системну реструктуризацію бізнесу, що дасть змогу створити таку систему володіння і управління найбільш привабливих активів, яка зробить захоплення рейдерами підприємства нерентабельним бізнесом.

Найпростішими методами протистояння захопленню бізнесу є:

- концентрація акціонерного капіталу або викуп частки в учасників, які не беруть участі в діяльності підприємства; постійний моніторинг змін у складі акціонерів; реструктуризація підрозділів зі зміною їх організаційно-правового статусу; контрольне скуповування акцій і додаткова емісія;

- визначення правового статусу власності, здійснення переоцінки майна. В умовах значного ризику буде корисною структуризація власності з використання дочірніх структур, створення штучної заборгованості

підприємства і передача нерухомості та інших активів у позичку під кредитування;

- недопущення виникнення та прострочення кредиторської заборгованості;
- удосконалення роботи менеджменту та персоналу (недопущення конфліктних ситуацій, протиправного звільнення працівників тощо);
- підвищення культури суб'єктів господарювання (прозорі конкурентні відносини, підтримання ділової репутації тощо);
- використання в службі економічної безпеки способів і методів конкурентної розвідки;
- залучення громадськості й засобів масової інформації до боротьби з рейдерством.

На сьогодні в Україні створена й діє система органів з протидії рейдерству: Громадська організація «Антирейдерський Союз підприємців України»; Український Національний комітет міжнародної торгової палати; Міжвідомча комісія з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств при Кабінеті Міністрів України (Склад: представники МВС, СБУ, міністерств юстиції, економіки, фінансів, Держагентства з інвестицій і інновацій, Союзу промисловців і підприємців та Торгово-промислової палати, Держпідприємництва, Генпрокуратури, Фонду держмайна України); Бюро протидії комерційним злочинам та рейдерству (використання рекомендацій міжнародних організацій); Робочі групи з питань протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств при облдержадміністраціях.

Слід наголосити, що боротьба з захопленням бізнесу буде ефективною й матиме комплексний характер тільки в разі передбачення кримінальної відповідальності за замовлення, організацію та вчинення неправомірних дій, які мають ознаки рейдерства. Тож законодавцю є над чим попрацювати.

*Городня В.А. – студент групи УФФ-32с
Наук. керівник: доцент кафедри економіки
та менеджменту, к.е.н. Комарницька Г.О.*

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Патріотизм як філософська категорія, - складне соціально-економічне явище, емоційно-психологічний феномен, що виявляється через практичний досвід і ставлення до виконання завдань на благо Батьківщини та високу відповідальність за її долю та майбутнє.

Патріотизм як цілісна система, що полягає в реальних почуттях, поглядах та ідеях, які відображаються у свідомості людини як об'єктивно існуюча соціальна реальність, формує його духовно-перетворююче ставлення до Батьківщини, Вітчизни та держави.[6]

Сутність патріотизму як синтезованого поняття може бути розкрите через категорію «патріотичне».

«Патріотичне» - інтегральна категорія для позначення суб'єктивного емоційно-чуттєвого сприйняття і раціонального осмислення поняття Батьківщини як особливого ставлення індивіда і спільноти у вигляді життєвих орієнтацій їх суспільно-політичної позиції.[8]

Класичний патріотизм є категорією, яка комплексно інтегрує у своєму змісті фундаментальні суб'єктно-об'єктні зв'язки. Він включає в себе такі компоненти: любов до Батьківщини, розуміння свого патріотичного обов'язку перед країною та державою, повагу до інших народів, їх звичаїв, культури.

На основі класичного патріотизму, формується державотворчий патріотизм. Державотворчий патріотизм нації – все те, що народ та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах незалежної, суверенної, цивілізованої держави. [5]

Актуальність дослідження полягає у тому, що саме державотворчий патріотизм об'єднує громадян, справжніх патріотів, готових до плідної праці в ім'я рідного народу, Батьківщини.

Метою є розкриття сутності державотворчого патріотизму, його теоретичних засад та практичної діяльності.

Відповідно до мети, були поставлені такі *завдання*:

- розкрити зміст поняття «державотворчий патріотизм»;
- характеризувати вклад Сікорського, Возняка, Кондратюка в розвиток державотворчого патріотизму;
- дати змістовну характеристику вишиванці, як одному із проявів державотворчого патріотизму;

Державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. [5]

Багато відомих поетів, композиторів, політичних діячів робили для України все, щоб вона стала незалежною, суверенною державою. На своєму прикладі вони показували, що їм під силу зробити те, що змінить майбутнє України.

Ігор Сікорський - видатний українець, який створив гелікоптери для всього світу. Народився у 1889 році у Києві. У 22-річному віці Ігор Сікорський став відомим на всю Європу, коли підняв у небо літак власної конструкції С-5 швидкістю 125 км/год і дальністю польоту 85 км з максимальною межею висоти 500 м. Молодого авіаконструктора запросили до Петербурга, де він у 1912-1914 рр. створив 4-моторні літаки "Гранд" (1913 р.) і "Ілля Муромець"(1914 р.), що поклали початок відразу 2-м напрямкам багатомоторної авіації - пасажирському та бомбардувальному, оскільки могли перевозити до 40 людей або до 2,8 т вантажу. Це був небувалий прорив, коли 17 червня 1914 р. у Київ з Москви прилетів перший літак "Ілля Муромець", що подолав відстань у 1 020 верств всього за 13 годин 10 хв. 18 лютого 1918 р. Сікорський через Архангельськ назавжди покидає більшовицьку Росію, емігрувавши спочатку до Лондону та Парижу, потім у 1919 р. назавжди оселившись у США, де він зумів втілити в життя першу свою юнацьку мрію - створення гелікоптерів. У 1923 році Сікорський заснував власну авіаційну фірму Sikorsky Aero Engineering Corporation, перший інвестором якої став його

товариш, український композитор Сергій Рахманінов, який вклав у підприємство 5000 доларів (близько 82000 доларів у перерахунку на ціни 2015 року). Перший у світі гелікоптер Vought-Sikorsky VS- 300 піднявся в небо 14 вересня 1939 року: двигун - 90 к. с., швидкість - 90 км/год. Уряд США замовив 400 (реально випустили 130) бойових гелікоптерів для армії і берегової охорони спочатку США, а потім і Великобританії з бомбовим відсіком, здатним нести до восьми протичовнових бомб вагою по 12,5 кг і сідати на поверхню води, суші або палубу крейсера. Він став першим і єдиним гелікоптером, який прийняв участь у Другій світовій війні. Всього у США Сікорським було створено 17 базових типів літаків і 18 - гелікоптерів.

"Київ - мати міст руських", - говорив добре відомі всім слова Ігор Сікорський, згадуючи про Київ, в який після еміграції йому так і не вдалося повернутися.[2]

Юрій Кондратюк (Олександр Шаргей) - український радянський вчений-винахідник, один із піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів. Автор так званої «траси Кондратюка», якою подорожували на Місяць космічні кораблі «Аполлон». Народився у 1897 році у Полтаві. Найбільшим його досягненням є проект розрахунків польоту людини на Місяць, який використали американці. Після висадки американців на Місяць американський вчений Лоу зізнався: «Ми розшукали маленьку, мало чим примітну книжечку, видану в Росії зразу ж після революції. Автор її, Юрій Кондратюк, обґрунтував і розрахував найекономнішу схему польоту на Місяць з поверненням на Землю. Цією схемою ми й скористалися». «Коли березневого світанку 1968 року я схвильовано спостерігав на мисі Кеннеді за стартом ракети, що мала понести корабель „Аполлон-9“ у напрямку до Місяця, — згадував Д.Хуболт, — я думав про українця Юрія Кондратюка, що розрахував трасу, по якій повинні були летіти троє наших астронавтів».[3]

Стів Возняк - українець, творець першого персонального комп'ютера Макінтош. Друга людина в компанії Apple. Логотип Apple - надкушене яблуко - це відомий український вислів "Як не з'їм так понадкусую". Стів вважається одним із батьків революції персональних комп'ютерів, якій значно сприяли

його винаходи в 1970-х роках. Він заснував Apple Computer (нині Apple inc.) разом зі Стівом Джобсом у 1976 році. У середині 1970-х він створив комп'ютери Apple I та Apple II. Apple II здобув неймовірно велику популярність і згодом став найрозповсюдженішим персональним комп'ютером 1970-х і початку 1980-х років.[1]

Також слід не забувати про те, що однією з ознак українського патріотизму є вишивка. Вишиванка – це символ культури українського народу. Це спосіб самовираження історичних подій, етнічної приналежності народу, символ його краси та творчого розвитку. Коли прапор - це символ більш політичного характеру, то вишиванка – це культурне обличчя народу . Саме на ній можна бачити риси і емоції народу.

Патріотичне значення вишиванки полягає в тісному зв'язку народу, традицій, оскільки вишиванка є одним з перших національних здобутків ще з сивих віків. Завдяки цьому можна дослідити розвиток народної самобутності в культурі , шлях до її становлення. [7]

Вишиванка — це праця умілих та терплячих рук та прояв творчості народу. Вишиванка пронизана релігійним ,обрядовим духом народних надбань і прагнень. Це інтелектуальний рівень українців, прояв їх свідомості патріотизму, їх національної і культурної пам'яті . Культура і національність в даному розумінні поняття пов'язані ідеєю і історією. Коли існує національна ідея ,то система цінностей таких як культура, патріотизм — синтезуються в поняття нації.

Вишиті зображення тварин – різної птиці чи свійські тварини мають своєрідне значення оберегів, що захищають від зла. Важливе і цікаве значення мала символіка кольору (червоний — любов, світло, боротьба; чорний — нещастя, горе, смерть; зелений — оновлення, життя тощо). Фігури Сонця, Березині, Дерева життя є символом традицій, поклоніння, пошани наших предків, які носять більш тотемічний, язичницький характер. Наприклад зображення Сонця, Матері, вишивки святих є ознакою глибокої віри нашого народу у Вищі сили. Це є символом поваги, але також такі язичницькі поклоніння мають місце страху людському перед чимось вищим.

Колорит, гумор, любов до природи і до культури, мистецтва якнайкраще розкриває вишивка - давня традиція предків, яка захоує нас щоразу в історію і культуру. Нагадує нам нашу приналежність та красу власної народної самобутньої індивідуальності. Дає нам не забути красу та багатства нашої землі, нашого рідного краю. Породжує глибоку любов до нашого коріння, ностальгію за власною мовою, єдністю, власним неординарним творчим потенціалом. Вона дивним чином зв'язує нас з предками.[4]

Українці носять вишиванки з гордістю. Українці, як і інші народи зі своєю культурою, відносяться до вишивки-як до реліквії, символу, пам'яті. Образ вишиванки зустрічається нам і художній літературі, і у фольклорі – козацькі, чумацькі пісні. Також вишиванка – символ кохання і вірності для чоловіка, а для дівчини – вишиванка була відображенням її працьовитості, майстерності, була її «обличчям».

1. *Відомості – Україна [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vedomosti-ua.com>*

2. *Газета «Герої України»*

3. *Енциклопедія «Проект Україна. Історія Великого народу».*

4. *Етика сьогодні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.etica.in.ua>*

5. *ЖУРНАЛ НАУКОВИЙ ОГЛЯД № 2 (34), 2017 "ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ" к.е.н., проф. Карпінський Б.А., к.е.н., доц. Пак Н.Т. Львівський національний університет ім. І. Франка, Україна, Львів*

6. *Міжрегіональна Академія управління персоналом, Львівський інститут "ГЕНЕЗА ПАТРІОТИЗМУ: КОМПЛЕКС НАУКОВИХ ПІДХОДІВ" Наукові праці МАУП, 2015, вип. 47(4), с. 5–10*

7. *Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Черкаській області [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://cherkasymetod.ucoz.ru>*

8. *Якунін В.К., Гула Р.В. "Патріотизм і націоналізм: досвід і уроки історії". Монографія. — К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2015. — 176 с.*

Гринчук К. – студент групи УФО-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки

та менеджменту, к.е.н., доцент Герасименко О.В.

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ НА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

На даний час в пресі чітко простежуються дві протилежні тенденції до висвітлення проблеми євроінтеграції. Існує дві групи – прихильників і опонентів євроінтеграції України.

Досвід розвитку України в трансформаційний період, а також досвід високорозвинутих країн світу та країн з перехідною економікою свідчить про те, що досягнення значних успіхів на шляху переходу до ринкових відносин та їх удосконалення залежить від урахування загальних закономірностей світового розвитку. З огляду на об'єктивний характер сучасної економічної глобалізації, проявом якої є вплив глобальних факторів на посилення взаємозалежності національного та міжнародного господарств, вагома роль у формуванні цих взаємозв'язків належить підприємництву як на макро-, так і на мікрорівні.

Беручи до уваги об'єктивність інтеграційних процесів та невідворотність трансформаційних перетворень для України, а також важливість сприяння розвитку економіки для її гармонійного майбутнього, нашій державі необхідно врахувати позитивні та негативні наслідки впливу інтеграції на розвиток економіки, а також фактори такого впливу.

Ефект від врахування різноманітних позитивних і негативних факторів впливу інтеграції на розвиток економіки вимірюється ціною благополучного розвитку суспільства. Сьогодні утворення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС є важливим з погляду компенсації можливих втрат, яких Україна може зазнати у зв'язку з розширенням ЄС на Схід. А такі втрати, з урахуванням того, що країни Центральної та Східної Європи є традиційними торговельними партнерами України, можуть бути суттєвими.

Втрати України від розширення ЄС нараховуються Міністерством економіки і з п'янь європейської інтеграції у 250-350 млн дол. США. Саме на таку суму оцінюються збитки підприємств, а також української економіки в

цілому при вступі нових країн до ЄС і пов'язаної з цим зміні режимів торгівлі. Так, процес вступу центральноевропейських країн та країн Балтії до ЄС супроводжується антидемпінговими, компенсаційними процедурами та кількісним обмеженням щодо імпорту українських товарів. При вступі країн ЦЕФТА та Балтії до ЄС вартісні показники українського експорту товарів знизяться, щонайменше, на 700 млн дол. США. Таким чином, Україна може втратити валютні надходження від експорту продукції на суму близько 4 млрд дол. США. У зв'язку з цим Міністерство економіки підготувало аналіз можливих негативних наслідків розширення ЄС та заходи, спрямовані на зниження втрат України від цього. Міністерство пропонує Європейському Союзу розробити компенсаційний механізм мінімізації негативних наслідків його розширення для України, збільшивши серед іншого квоту на експорт українських товарів на ринок ЄС.

До основних позитивних наслідків впливу інтеграції на розвиток економіки належать: створення міжнародних компаній; глобалізація фінансової діяльності, що дає можливість суттєво долати ряд законодавчих обмежень і норм, які існують у межах національних кордонів; удосконалюються підприємницькі, ринкові форми; лібералізація торговельно-політичного режиму щодо товарних ринків та ринків послуг, капіталів, а також фондових ринків значно знижує рівень митних тарифів, скасовує багато о-межень; вплив зовнішніх глобальних факторів на розвиток національної економіки стане більш потужним, ніж вплив внутрішніх національних факторів розвитку. Підприємництво все більше набуває статусу загальнонародного і багатонаціонального; посилюється вплив нової інформації та технології зв'язку на зменшення витрат, що зумовлює нові інвестиції, підвищення продуктивності праці та зростання добробуту країн; зовнішня торгівля сприяє спеціалізації країн у тих видах діяльності, у яких вони мають порівняні переваги, і підпорядковує національних виробників здоровій конкуренції з іноземними компаніями.

Крім позитивних наслідків, вплив інтеграції на розвиток економіки має негативні, які полягають, зокрема, у руйнуванні і зведенні нанівець

національних основ, переважно у зв'язку з діяльністю глобального підприємництва, підсилюючи диференціацію країн, що призводить до нових суперечностей і криз, при цьому:

- економічна інтеграція породжує кризи та суперечності і водночас прагне до їх подолання;

- з огляду на негативний вплив інтеграції на національні інтереси саме діяльність глобального підприємництва, як одного з основних агентів інтеграції, має бути підпорядкована принципам стратегії протидії глобальній економічній нерівності - одного з найголовніших напрямів розвитку держав світу;

- оскільки підприємництво під впливом глобалізаційних процесів набуває всепланетарного значення, з'являється необхідність проведення узгодженої економічної політики на всіх рівнях державного і міждержавного устрою з метою відповідності інтересам населення планети, а не корисливим цілям капіталу підприємництва;

- виходячи з основних суперечностей процесів інтеграції, необхідно знайти компроміс між національними і міжнародними інтересами та шляхи оптимального поєднання всіх існуючих ринкових механізмів;

- у зв'язку з тим, що глобальне підприємництво являє собою взаємопов'язану і взаємозалежну діяльність таких його складових, як транснаціональні корпорації, альянси, спільні підприємства, малі та середні підприємства, що мотивована пошуком та прагненням до економічних можливостей країн світу (порівняльних переваг) і призводить до гармонізації процесів розвитку всіх сфер людського життя, доцільно було б також, як зазначають вчені-економісти, створити систему глобального управління під всепоглинаючі інтереси.

Проведений аналіз дає змогу зробити такі висновки:

- в процесі євроінтеграції потрібно враховувати приклади інших країн, але обов'язково робити корективи з огляду на сьогоденні реалії, включаючи специфіку розвитку молодшої української ринкової економіки;

- необхідні більш глибокі реформи у сфері економічної й соціальної політики держави;
- необхідно надати регіонам ширші можливості для здійснення економічних заходів на місцях, наприклад дозволити формувати й використовувати бюджет у регіонах. Це дасть країні змогу гармонійно розвиватися, досягти економічного зростання;
- потрібний жорсткий контроль з боку держави щодо виконання аспектів плану дії "Україна - ЄС", який буде включати санкції, що застосовуватимуться в разі зниження ефективності реформування.

Таким чином, інтеграційні процеси для українських підприємств є необхідними, однак спершу слід визначити перспективи для економіки України, а далі скласти конкретний план дій, що передбачав би покрокові заходи та результати і наслідки від їх впровадження.

Мельник І. – студент групи УФМ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент Капленко Г.В.

ВИШИВАНКА – ЛАНЦЮГ ЄДНАННЯ МИНУЛОГО, СЬОГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНЦІВ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВОТВОРЧОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

У культурі кожного народу є речі, які яскраво відображають його особливу національну традицію. Для українців однією із них є вишиванка. Її історія своїми витокami сягає в незапам'ятні часи.

Вишиванка, ніби ланцюг, який з'єднує минуле, сьогодення та майбутнє кожного свідомого українця.

Українська вишиванка набула великої популярності не тільки в самій Україні, а й далеко за її межами. Вона стала одним з найбільш впізнаваних і популярних символів нашої країни.

В Україні вишивати вміли у всіх регіонах. Кожна область, інколи навіть село володіли своїми унікальними техніками вишивання.

Вишиванки здавна носили чоловіки, жінки і діти. Кріпаки і пани, міщани і селяни. Одягали їх у свята та на щодень. За вишиванкою можна було визначити статус та походження власника.

Наші бабусі досі пам'ятають багато секретів давнього ремесла. Наприклад, фарбували нитки для вишивання колись лише природними барвниками. Брали те, що було під рукою: кору, коріння, листя і квіти. Цікаво, що для закріплення кольору нитки запікали у житньому тісті – так вони не втрачали забарвлення протягом десятиліть. Дивовижно, та українським майстриням відомо близько 250 видів вишивальних швів, які базуються на 20 техніках.

Проаналізувавши старовинні та сучасніші зразки вишивок, можна умовно скласти своєрідний атлас регіонів України за типовими для них візерунками, орнаментами і символами, техніками і кольорами. І хоч чітких меж використання певної техніки вишивки ніколи не було, бо люди, спілкуючись, передавали, навчали одне-одного особливостей ремесла свого краю та все ж спробуємо виокремити ті головні риси, які відрізняли кожную область від іншої.

У Полтавській області рушники і сорочки вишивають гладдю і тільки білими нитками. Лише в дуже рідкісних випадках дівчата могли використовувати сірі або червоні нитки. Вишиті візерунки на маніжках сорочки обводили чорними, рідше кольоровими, смужками.

На Поліссі вишивка відрізняється певною строгістю і простотою. Геометричні фігурки повторюються кілька разів, тим самим утворюючи один нерозривний орнамент. Найчастіше використовували червоні нитки.

Досить прості, але в той же час неповторні орнаменти притаманні Волинській вишивці. Виконувалася вона на білому або сірому льняному полотні червоною ниткою. Найбільш популярними були геометричні візерунки, проте в північній частині регіону переважали рослинні орнаменти - ягоди, квіти, листя.

У Південній Україні особливо популярний рослинний орнамент і техніка вишивки хрестиком. У цьому регіоні використовують широку кольорову палітру.

У Харківській області вишивка виконувалася грубою червоною ниткою з використанням техніки «хрестиком», в результаті чого візерунки виглядали рельєфними. Однак, саме в цьому регіоні не можна визначити одну переважаючу техніку або орнамент. Харківські майстрині запозичили орнаменти та візерунки з різних областей України. Тому, різноманітності технік і малюнків на харківських вишитих сорочках можна тільки позаздрити.

Унікальною технікою вишивки володіє Чернігівщина. Техніка полягає в тому, що стібки робляться дуже тонкими нитками. Якщо дивитися здалеку, то створюється враження, що сорочки вишиті бісером. До речі, саме Чернігівський регіон один з небагатьох в Україні, де майстрині дійсно створюють цілі твори мистецтва, використовуючи бісер для вишивання. Вражає різноманітність візерунків і колірна гамма чернігівських вишиванок - це найрізноманітніші геометричні та рослинні візерунки, виконані поєднанням білих, червоних і чорних ниток.

Що стосується Київщини, то тут переважає переплітання в одній роботі різних орнаментів (рослинних і геометричних). Найбільш популярними є зображення виноградної лози, шишок, ромбів і квадратів. Майстрині використовують яскраво-червоні і білі нитки. Для того, щоб виділити окремі елементи орнаменту, вони ніби обводяться чорною ниткою .

Подільські майстрині на одній і тій же сорочці можуть використовувати кілька різних технік та видів швів - хрестиком, гладдю, ручним швом. Більшість вишиванок дуже яскраві і барвисті, використовується широка кольорова палітра. Найчастіше, орнамент виконаний переважно в одному кольорі, проте дрібні деталі вишиваються різнокольоровими нитками. За рахунок цього подільські вишиванки жіночі і чоловічі виглядають дуже строкато і яскраво.

Тернопільські візерунки виглядають досить опукло за рахунок щільних стібків. Орнаментом повністю прикрашають рукава сорочок. Найчастіше використовують тільки одну нитку - червону або чорну - однак, візерунки обов'язково обшиваються тонкою ниткою контрастного кольору.

Вінницька традиційна вишивка об'єднала в собі мало не всі існуючі техніки та орнаменти. Однак, не дивлячись на це, у виробі все одно переважає один колір.

Неймовірною різноманітністю візерунків і орнаментів здавна славиться і Карпатська вишивка. Це і зображення тварин, і квітів, і дерев, і різних геометричних фігур в поєднанні один з одним. При чому, унікальні особливості вишивки має чи не кожне село. Саме карпатські сорочки по праву вважаються найбільш колоритними.

Львівські майстрині залишають вільний білий простір між елементами вишивки. За рахунок цього візерунки на сорочках виглядають легкими і повітряними. Для регіону також характерне поєднання в одному виробі різних візерунків і орнаментів.

Буковинська вишивка славиться різноманітністю матеріалів для вишивання. Тут використовують срібні і золоті нитки, шовк, бавовну, бісер. Застосовуються найрізноманітніші техніки та орнаменти.

Різноманітність композицій, візерунків, орнаментів і колірних рішень можна зустріти на гуцульських вишиванках. Домінує червоний колір, який вельми вдало поєднують із зеленим і жовтим. Популярними орнаментами є рослинний і геометричний.

Отже, існують безліч різновидів орнаментів, що утворювались протягом століть на теренах України. Вишиванки кожного з регіонів України по-своєму унікальні і незвичайні. Не знайдеться мабуть ні одна країна на карті світу, щоб мала таку багатогранну культуру вишитого одягу.

Самбірська О. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент Капленко Г.В.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

У сучасних умовах засоби масової інформації (ЗМІ), зважаючи на суспільну важливість, масовість та доступність, мають величезний вплив на духовні процеси, що відбуваються в суспільстві.

Особливо важливим є вплив ЗМІ на формування національної свідомості, оскільки вони виступають вагомим засобом створення історико-культурного інформаційного простору держави, який, по суті, є тим духовно-ідеологічним цементом, що скріплює народ у політичну націю.

Ця проблема є особливо актуальною сьогодні для України, перед якою стоїть завдання консолідації багатоетнічного українського суспільства в єдину політичну націю з високим рівнем національної свідомості. Оскільки інформаційна діяльність засобів масової інформації буде і надалі незмінно зростати й посилюватися, впливати на всі сторони життєдіяльності суспільства і держави, завдання полягає в тому, щоб ця діяльність відповідала українським національним інтересам, сприяла утвердженню незалежної Української держави. Тому дослідження інструментів впливу ЗМІ на формування української національної свідомості є доцільним і своєчасним.

Дослідженням даного питання займалось чимало українських та зарубіжних науковців одними з яких є: В.Здоровега, О.Копиленко, В.Лизанчук, В.Миронченко, А.Москаленко, Г.Почепцова, В.Різун, А.Чічановський.

Метою даного дослідження виступає визначення оптимальних умов впливу на українську національну свідомість та дослідження сучасного стану функціонування ЗМІ.

У сучасному суспільстві ЗМІ виконують низку функцій, важливими серед яких є: комунікативна; інформаційна та ретрансляційна. Завдяки реалізації зазначених функцій ЗМІ справляють вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства, на соціально-психологічний і духовно-культурний розвиток кожного члена суспільства, тому що кожна нова інформація, що надходить по каналах ЗМІ, й несе в собі багаторазово повторювані ціннісні орієнтації й установки, що закріплюються у свідомості людей.

В ідеалі ЗМІ можуть консолідувати різні партії й рухи, організації й спільноти, відображаючи і ознайомлюючи суспільство з їх позицією, регулярно організовуючи проведення діалогу стосовно суспільних проблем. Мас-медіа можуть в неупереджених

узагальнюючих коментарях виділяти із усіх дискусій ті пропозиції, що спрямовані насамперед на порозуміння і злагоду суспільства, а отже, виступати каталізатором об'єднання, інтеграції суспільства й зміцнення держави.

Проблемою залишається наявність великої кількості державних і комунальних ЗМІ, які мають обмежену спроможність здійснювати незалежну інформаційну політику і об'єктивно змушені орієнтуватись у своїй діяльності на позицію органів влади та політичних сил, представлених у ній. Відтак творчі колективи таких ЗМІ не можуть повною мірою дотримуватись об'єктивності та неупередженості у поданні інформації, бути вільними у відображенні різних точок зору щодо подій, готувати критичні матеріали, проводити незалежні журналістські розслідування.

Велике значення у діяльності ЗМІ належить журналістському корпусу. Функцією діяльності журналіста є впровадження в масову свідомість певних оцінок явищ і фактів з метою досягнення впливу на неї. Ці оцінки явищ та фактів несуть у собі світоглядну орієнтацію, тобто спрямовані на формування певної системи цінностей. Така функція журналістики передбачає високий рівень відповідальності журналіста, і тому особливого значення набувають вимоги до професіоналізму журналістської діяльності. Багато українських журналістів свою працю спрямовують на зміцнення національних інтересів, дотримуються високих моральних і професійних стандартів. Водночас сьогодні в умовах впливу ринкових механізмів комерційні чинники в роботі ЗМІ загрожують етичним аспектам діяльності журналістів, підштовхують їх до використання різноманітних маніпуляцій суспільною свідомістю на догоду інтересам певних кіл і угруповань.

На сучасному етапі для суспільства характерна криза інформаційної культури, яка провокується переважанням у сучасних ЗМІ деструктивних публікацій (програм, передач) над конструктивними і нейтральними. У телерадіоефірі та на шпальтах друкованих ЗМІ присутня інформація, що компрометує владу і власну країну в очах громадян, створює неконструктивне та неадекватне уявлення про Україну, її повсякденне життя і перспективи розвитку.

Сучасний український інформаційно-культурний простір за його нинішньої структури та наповненості недостатньо адаптований до вирішення такого суспільно значущого завдання, як формування історичної пам'яті, яка є важливою складовою

національної свідомості. Від того, яка концепція минулого буде закладена у свідомість людини, залежать її ціннісні орієнтації, світогляд, політична культура та поведінка. З одного боку, певні змістовні виступи засобів масової інформації з питань історичного минулого нашої країни сприяли зникненню ряду “білих плям” в історії України, зростанню національної самосвідомості українського народу.

Вищезазначене переконує: в Україні досі не створений цілісний національний інформаційно-культурний простір, без якого фактично неможлива ні політична єдність нації, ні формування самої національної ідентичності. “Не будучи господарем власного інформаційного простору, реально не зробивши українську мову державною, перебуваючи у чужоземній інформаційній блокаді, Україні важко реалізовувати свою державотворчу національну ідею, з’єднувати поняття етнічного і політичного українця в одне поле, йти своїм шляхом розвитку, акумулюючи і використовуючи вітчизняний і світовий досвід”

У контексті окресленої проблеми слід зазначити, що сьогодні в Україні діє розгалужена система інформаційного законодавства. Прийняті закони України “Про інформацію”, “Про телебачення та радіомовлення”, “Про систему Суспільного телебачення та радіомовлення України”, “Про інформаційні агентства”, “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” тощо . Але при цьому інформаційне законодавство й досі значною мірою залишається фрагментарним і несистематизованим, на рівні підзаконних нормативних актів має доволі суперечливий характер. Правові норми, які регулюють інформаційний простір, розпорошені по різних законах та підзаконних нормативних актах, що ускладнює їх практичне застосування. Інформаційне законодавство містить значний масив протиріч та неузгодженостей, оперує недосконалим термінологічним апаратом. Неврегульованою з правової точки зору залишається діяльність Інтернет-видань. Крім того, слід відзначити, що судові та правоохоронні органи не приділяють достатньо серйозної уваги боротьбі з порушеннями інформаційного законодавства .

Інформаційно-культурний простір нашої держави формується під впливом могутніх інформаційних потоків зарубіжних країн, заповнений культурними зразками

не найкращої якості, чужими ідеалами й цінностями і, по суті, не є національним за своїм змістом. За цих умов засоби масової інформації не сприяють формуванню і зміцненню національної свідомості, а виступають потужним і постійно діючим фактором обездуховлення та денаціоналізації українців, деморалізації та ідейно-політичної дезорієнтації суспільства.

Важливим є завдання забезпечення й національно-державницької змістовності теле- та радіопростору на всій території України і, в першу чергу, запровадження системи суспільного мовлення, вдосконалення правової бази, що регулює його діяльність, і програм, які були б спрямовані на формування у громадян України державницького мислення, національної свідомості, почуття патріотизму, сприяли утвердженню громадянського порозуміння і злагоди, утвердженню української мови і культури. Держава має надати фінансову підтримку загальноукраїнським освітнім, виховним, культурним, науковим та іншим програмам у ЗМІ, спрямованим на зміцнення української національної свідомості.

Виходячи із складності зазначеної проблематики подальшого дослідження потребують роль і місце регіональних ЗМІ у формуванні національної свідомості громадян України, проблема взаємодії регіональних ЗМІ у формуванні міжнаціонального миру і злагоди, функціонування ЗМІ як важливого механізму реалізації державної етнонаціональної політики в Україні.

Борщ О. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.пед.н., доцент Бобко Л.О.

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ – ЗАПОРУКА ПРАВОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Державотворення як процес має загальні риси та особливості для кожної країни, народу і суспільства. Він спрямований на актуалізацію національної ідеї в галузі державного управління, вироблення та втілення ідеології державотворення, створення й становлення держави як системи відносин та її інститутів, що мають забезпечити життєздатність і розвиток держави. Провідну роль у цьому процесі відіграє ідея державотворчого патріотизму, що на думку

професора Карпінського Б.А., – це все, що народ загалом та кожен громадянин, зокрема, роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави.

Сьогодні більшість існуючих політичних механізмів не справляються з тими викликами, які стоять перед українським суспільством. Існуючі політичні партії, здебільшого, збанкрутували політично і втратили довіру серед громадян. Старі політичні проекти та їхні одноосібні лідери своїми діями, бездумною політикою і ціною задоволення власних особистих амбіцій поставили під загрозу існування країни, в цілому, і не забезпечили жодного кроку для вирішення тих питань, які так гостро сьогодні хвилюють українців - об'єднання країни, викорінення корупції та забезпечення розвитку економіки.

У період становлення України як незалежної держави в демократичних політичних колах панувала думка, що тіньова економіка є породженням деформацій радянської системи, а з упровадженням приватної власності зростатиме інтерес до легальної діяльності. Однак аналіз процесів, які відбуваються в економіці, свідчить про поступовий розвиток негативних тенденцій. Діапазон кримінальних видів діяльності розширився від банального розкрадання державного майна до великомасштабних афер і встановлення контролю за цілими галузями вітчизняної економіки.

Власне багатьом країнам колишнього СРСР посилення тінізації соціально-економічних процесів об'єктивно перетворилося на одну з найреальніших загроз українській державності. В Україні, як і на території її партнерів по Співдружності, криміналітет дедалі ширше використовує міжнародні тіньові та "рейдерські" схеми одержання значних матеріальних ресурсів, надприбутків та легалізації доходів.

Експерти відзначають, що головним плацдармом, на якому й сьогодні розгортаються кримінальні баталії, є економіка. Масштаби злочинності у сфері економіки за роки незалежності сягнули такого рівня, що вона стала визначати характер і напрям реформ не тільки у сфері економіки, а й у системі державного будівництва та правоохоронної діяльності. Так, наприклад, за даними Міністерства економіки, обсяг тіньового обігу за 2015 рік

обчислювався в 190 млрд. грн. Рівень тінізації становить 28 %. Вісімдесят відсотків товарів широкого вжитку надходять до України за тіньовими схемами контрабандним шляхом. За незалежними експертними оцінками, близько 92 % приватизованих підприємств працюють під контролем кримінально-олігархічних кланів, а тіньова економіка становить 50-60 %. Таким чином, ситуація зі злочинністю в Україні має яскраво виражене економічне підґрунтя. На відміну від країн із розвинутою демократичною структурою та політичною стабільністю, економічна організована злочинність у нашій країні зосереджена переважно у сфері господарської діяльності та управління нею.

З усього різноманіття традиційних і нових проявів економічної злочинності найвідчутніше, масштабно й усе проникливо розвивалася корупція. Зусилля, яких доклдала держава в різні роки (пригадаємо, передусім, прийнятий саме з ініціативи МВС 5 жовтня 1995 року Закон України "Про боротьбу з корупцією", затверджену в 1997 році Національну програму боротьби з корупцією, Указ Президента України "Про концепцію боротьби з корупцією на 1998-2005 роки"), мали швидше декларативний ефект, ніж утілювали конкретні наміри держави подолати чиновницьке свавілля, оскільки паралельно відбувалися згадані перетворення в економіці. Масштаби поширення корупції згодом перевищили поріг суспільного терпіння, становлячи реальну загрозу національній безпеці держави. За результатами дослідження "Барометр глобальної корупції - 2016", звіт за яким оприлюднено правозахисною організацією Transparency International, Україну в 2016 році визнано найкорумпованішою з-поміж "нових незалежних країн" та інших країн, включених до переліку.

У сучасних умовах прикладом активізації реальної боротьби в означеному напрямі став пакет антикорупційних законів "Про запобігання корупції" (2015р.), "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (антикорупційна стратегія) на 2014-2017роки. Нове антикорупційне законодавство вдосконалює механізм правового регулювання кримінальної та адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення. Можна

сподіватись, що з його впровадженням в Україні буде зроблено серйозний крок у напрямку зниження рівня корупційності влади.

Серед найбільш небезпечних економічних кримінальних діянь, які набули розвитку в державі, слід відзначити злочини у фінансово-кредитній сфері. Через банки та інші кредитні організації "відмиваються" колосальні кошти, отримані злочинним шляхом, через них же відкриваються можливості розкрадання бюджетних коштів за допомогою різних махінацій, як-от: махінації з фальшивими авізо; неповернення кредитів; розкрадання бюджетних коштів через проблемні банки; незаконне обготівковування; незаконне відшкодування ПДВ; виведення валютних активів за кордон тощо. Виручка зазвичай іде на фінансування злочинності. За даними аналітиків Міжнародного валютного фонду за 2015 рік, відмивання коштів у світі досягає 6 % загального внутрішнього продукту або 1,7 трлн. доларів. В Україні ця сума становить до 7 млрд. грн. щорічно. Другою за наповненням фінансовими потоками сферою бізнесу є сфера страхування, тому вона використовується для легалізації кримінальних доходів. Тут "обживають" територію фіктивні страхові фірми, які для надання легального вигляду своїй діяльності використовують організації, що через особливості українського законодавства перебувають поза увагою фіскальних та інших наглядових і контролюючих органів, – некомерційні підприємства, благодійні фонди та ін.

Злочинні угруповання звернули увагу на інвестиційний ринок України й результативно його освоїли в усіх регіонах держави, там, де під обіцянки, але на умовах передплати населенню пропонувалися ті або інші матеріальні блага. Особливого успіху вони досягли на ринку пайового житлового будівництва, залишивши без грошей, квартир і надій тисячі ошуканих приватних інвесторів. Однією з таких найрезонансніших справ стала афера "Еліта-Центру". За даними МВС, її жертвами стали 1760 інвесторів, що вклали гроші в нібито споруджуване житло. Сума вкрадених коштів склала понад 100 млн. доларів.

Ще одним новим напрямком діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю в сучасну добу розвитку української державності стала боротьба з комп'ютерною злочинністю, доволі новим для нас явищем, що виникло із

упровадженням в економіку сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій. Як наслідок, в Україні активно поширюються такі протиправні діяння, як підроблення та шахрайське використання платіжних карток, шахрайство із застосуванням комп'ютерної техніки, також і через мережу Інтернет, несанкціоноване втручання в роботу телекомунікаційних систем. Контрафакт – ще один напрям організованої злочинної діяльності, що завдає збитків економіці, правовласникам та іміджу України як ненадійному партнерові в боротьбі із поширенням фальсифікованої продукції.

Отже, сучасні кризові умови створили надзвичайно сприятливе середовище для активізації кримінально-тіньової діяльності. Організована злочинність формує не тільки "паралельну" економіку, а й відповідні владні кримінальні структури, які все більше загрожують існуванню держави як такої. Аналіз кримінального законодавства та сучасного стану діяльності правоохоронних органів свідчить як про відсутність у державі ефективних, науково обґрунтованих програм впливу на тенденції розвитку криміногенної ситуації, так і про необхідність пошуку нових форм, засобів і методів протидії злочинності, зменшення її суспільної небезпечності, а головне – реального захисту прав і свобод громадян. А тому сьогодні необхідне вживання комплексних, науково обґрунтованих і зорієнтованих на сучасність заходів протидії злочинності, впровадження ідеології державотворчого патріотизму. При цьому комплексність слід розуміти не лише як об'єднання (узгодження) зусиль гілок влади, міністерств і відомств, а й визначення місця та можливостей, розмежування функцій та відповідальності кожного державного органу за виконання поставлених завдань.

Трачук С. – студент групи УФФ-31с

*Наук. керівник: доцент кафедри економіки
та менеджменту, к.е.н., доцент Капленко Г.В.*

***ПОЛІТИЧНА ДОКТРИНА СУЧАСНОГО ПАТРІОТИЗМУ: ЗНАЧЕННЯ
ДЛЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ***

Політичні перетворення в Україні й світі змушують науковців шукати оптимальну інституційну структуру, яка здатна забезпечити прийняття необхідних політичних рішень та створити основи політичної стабільності в умовах демократії. Сучасні політичні науки для вирішення завдань оптимізації інституційної структури та укріплення демократії спрямовують зусилля на встановлення ресурсів оптимальної конфігурації взаємодії між політичними партіями та громадськими (неурядовими) організаціями, інститутами місцевого самоврядування тощо. Водночас тенденція до корумпованості політичних еліт у перехідних державах змушує шукати спільне підґрунтя для широкої ідейної консолідації суспільства. Особливо актуальною ця проблема є для сучасної України, в якій події Євромайдану спонукали громадянське суспільство до активних дій і відстоювання вимог щодо реформування країни. Досвід багатьох країн світу засвідчив, що динаміка взаємодії у межах консолідації політичних інститутів залежить від спільного бачення громадянами перспектив розвитку національної державності.

Ідейні складники концепції патріотизму, які у новітній історії людства ведуть свій відлік від часів Великої французької революції та боротьби за незалежність у США, свідчать не лише про ідеологічну близькість політиків-патріотів до реалізації інтересів та потреб певної країни, але також про конкретні рекомендації та концептуальні елементи, які мають проєктивне значення для будови інституційної структури національних політичних систем. Ситуація в Україні, в якій об'єднання неурядових структур та окремих громадян на ґрунті протесту проти свавілля корумпованої владної верхівки отримало патріотичне забарвлення, також свідчить про необхідність аналізу патріотичної складової функціонування демократичної політичної системи.

Ангажованість центрів прийняття політичних рішень в Україні та зарубіжних країнах ідеями патріотизму появляється у процесах політичної комунікації та трансляції мотивації тих чи інших політичних сил. У зв'язку з цим, існує потреба не лише в аналізі політико-інституційного потенціалу патріотичних доктрин, але й у розрізненні фіктивного та справжнього патріотизму.

Міждисциплінарний науковий пошук в межах ідеологічних засад патріотизму нараховує велику кількість джерел, які порушують тему зв'язку модерних ідеологій з виразом політичних інтересів націй та інших етнічних груп. У сучасних соціально-гуманітарних дисциплінах феномен патріотизму вивчався як з ідеологічної, так і з психологічної точки зору. До числа сучасних зарубіжних науковців, які встановлювали актуальний політичний зміст патріотизму належать Б. Фроєн, М. Дероса, С. Каутц, Р. Міхнер. Зазначені науковці присвятили свої праці взаємозв'язку патріотизму та розвитку громадянського суспільства, тлумаченню патріотичних цінностей у рамках політичного вчення лібералізму, співвідношенню націоналізму і патріотизму у ліберальних демократичних суспільствах. Класичні думки у філософському та соціально-релігійному вимірах доктрини патріотизму висловили Б. Франклін, Г. Торо, Л. Толстой. Для цих мислителів інтерес до патріотизму визначався як до чинника індивідуальної й колективної свободи. Серед вітчизняних науковців до розробки проблеми політичного значення патріотизму долучилися В. Тернопільська, В. Тарасевич, Є. Стех, К. Різниченко, В. Радзієвський, О. Прохоренко, М. Ліпін, Н. Лазуріна, З. Коваль, Р. Гула, В. Говоруха, О. Волобуєва, М. Вавринчук. Вони представили широке поле міждисциплінарних розробок, які засвідчують, що вплив патріотизму на сучасному етапі розвитку України відчуваються у сфері економіки, правовідносин, педагогічної роботи, виховання молоді, ідеологічного наповнення політичної діяльності тощо.

Сучасна політична наука досить масштабно звертається до проблеми патріотизму у контексті досліджень політичної культури, ціннісного підґрунтя політичної поведінки, змісту сучасних політичних ідеологій тощо. Також експертний і дослідницький загал ставиться до патріотизму як до популістського виразу політичних претензій етнічними групами, а також способів консолідації, пов'язаної з політизацією етнічності та етнізації політики. Однак, інституційний вимір доктрин патріотизму, а також патріотизм як явище стимулювання громадської активності у сучасних державах, незалежно від їх етнічної приналежності, все ще потребує подальшого вивчення. Проблемою нашої роботи є спроможність патріотизму як політичної

доктрини впливати на формування й функціонування демократичних політичних інститутів в особливих умовах політичних трансформацій.

Реалізація ціннісного підходу до політичного змісту поняття «патріотизм», певною мірою, спричиняє неоднозначність в оцінках і семантичному забарвленні буденного значення патріотизму, яке у слов'янських мовах набуває різного спрямування. Воно ґрунтується на практиці державного будівництва та змісту патріотизму як спонукальної або маніпулятивної категорії. Філологічний аналіз поняття патріотизму виявляє його спорідненість із загальним ідейним контекстом політичного розвитку тієї чи іншої нації. У вітчизняних розробках визначено зв'язок між семантичним полем поняття патріотизму та інституційними аспектами розвитку певного суспільства. Обґрунтування політичного, а не соціального змісту вживання поняття патріотизму міститься, в основному, у контекстах, пов'язаних з розподілом представників тієї чи іншої етнічної групи на тих, хто підтримує національну державність, та тих, хто її заперечує. До прикладу, у роботі К. Близнюк встановлено відмінності у шляхах вербалізації концепту, а також у якісному та кількісному складі його семної структури. Зокрема, пише дослідник, в «російському лексико-семантичному полі «патріотизм» не виявлено сем на позначення негативного ставлення до «чужого», що може свідчити про чітке розмежування в лексикографії таких понять, як «патріотизм», «націоналізм», «шовінізм».

Натомість відсутність у польському лексико-семантичному полі мікрополя «серйозність» швидше є відображенням специфіки національної мовної картини світу, на формування якої впливають особливості національного світогляду».

В умовах боротьби за національну незалежність України у найбільшій мірі актуалізується національний зміст патріотизму, який тяжіє до поняття державності. Це значення функціонально отримує навантаження й зміцнення та трансляцію цінностей патріотизму на інші покоління. У кризові періоди завдання розвитку національної державності, які покладаються на патріотичні об'єднання, нерідко збігаються з власними функціями держави як такої. Державність як самодостатня цінність виступає чинником інституційної

спрямованості й підпорядкування суспільства ідеям соціального солідаризму і громадянського активізму. Інституційне значення захисту державності виступає ідейним чинником розвитку держави як центрального інституту політичної системи сучасної України. Як вважає вітчизняний дослідник В. Кротюк, «одним із характерних виявів патріотизму є принцип державності, що відображає специфіку історичного розвитку нашого суспільства, найважливішим чинником якого була держава як відносно самодостатня сила».

Державницький вимір інституційного значення патріотизму має в умовах трансформації доповнюватися та врівноважуватися рівнем розвитку самоврядної громадськості. Громадянське суспільство як сукупність інституцій, які реалізують функцію представництва й реалізації прав і свобод громадян, передбачає залучення вікових і соціальних груп до певної інституалізованої діяльності (до виконання певних політичних дій на постійній або регулярній основі). Звідси громадянський (активістський) зміст патріотизму має вирішальне значення в умовах соціально-політичних трансформацій та розвитку самодостатньої й стабільної національної політичної системи. На думку С. Рашидова, «методологічною основою виховання громадянськості та патріотизму... є аксіологічний, гносеологічний та праксеологічний виміри... Аксіологічний (ціннісний) вимір громадянськості та патріотизму фокусується на аналізі певних цінностей і представляє особистість як носія специфічної системи ціннісних орієнтацій і сформованих на їх основі уподобань та переконань».

Зміст патріотизму як рушійної сили політичної участі в інституційному аспекті пов'язаний не лише з аксіологічними, але й з політико-праксеологічними аспектами. Конкретні навички громадсько-політичної діяльності позначаються на темпах здійснення політичних реформ. Події в Україні в останні роки засвідчили, що широкий загал громадськості потребує навичок політичної участі на локальному, регіональному і національному рівнях. Рівень політичної компетентності громадян як здатності співпрацювати у складі певних інститутів, визначається в межах можливостей публічного

визначення своєї громадської позиції та її інституційної консолідації у межах певних громадських рухів.

В умовах значних зовнішніх загроз патріотична свідомість має бути основою діяльності політичної еліти. Ця теза актуалізується в умовах, коли національна державність є гарантією політичного самозбереження як окремих політичних сил, так і індивідів, які вважають себе належними до політичної еліти країни. Незважаючи на значні дискусії, в сучасній політичній еліті України спостерігаються тенденція до прагматичного розуміння необхідності збереження національної державності та її подальшого розвитку. Згідно з В. Зінченком, «еліта є перш за все духовним чинником, що добровільно бере на себе тягар відповідальності за суспільний добробут, просвітництво та моральність народу. Її основним завданням є формування громадянської свідомості населення. З тим, щоб кожен первинно усвідомлював себе приналежним перш за все до національно-політичної спільноти, а не до певного класу».

В умовах неспроможності традиційних етнократичних доктрин патріотизму до вирішення завдання консолідації суспільства зростає необхідність у пошуці національної моделі патріотизму, яка б враховувала зарубіжний досвід інституційного будівництва, а також актуалізувала основні національні риси і якості, які є придатними для нагальних завдань. Події Євромайдану довели, що громадянський активізм, попри соціальну аномію та апатію у суспільстві, здатний здійснити докорінні перетворення політико-інституційної структури. У зв'язку з цим, держава і громадянське суспільство мають виробити ті механізми, які здатні не лише експлуатувати спонтанні сплески політичної активності мас у кризові періоди, але й підживлювати волонтерську діяльність та інші прояви громадсько-політичної участі з метою подальшої реалізації демократичних перетворень. У цьому зв'язку новітня синкретична доктрина патріотизму в сучасній Україні має включати як цілі і завдання поширення патріотичних цінностей і світогляду, так і кінцевий результат політичної участі громадян та їх діяльності зі створення нових інституцій.

Пошук інноваційної моделі національного інституційного будівництва заснований на вільній від примусу та маніпуляцій діяльності патріотичних громадських об'єднань. Вона має враховувати й дефініцію кінцевого пункту загальних перетворень, які здійснюються в державі. Таким компонентом доктрини патріотизму має бути опис і дефініція демократичної політичної системи, в якій будуть існувати можливості гармонізації протилежних громадсько-політичних інтересів та відстоювання думки міноритарних груп. Саме проблема реалізації політичної волі більшості, виявлена представницьким шляхом, є однією з найбільш складних проблем інституційного дизайну та трансформаційної творчості.

Таким чином, наявний стан уявлень щодо політичних патріотичних доктрин в Україні дає змогу стверджувати, що дієвими механізмами щодо демократичної інституалізації в період демократичних трансформацій є чинники мотивації масової добровільної політичної участі, спрямовані на виконання важливих суспільних завдань стратегічного характеру.

Приклад сучасної України свідчить, що пострадянський інституційний дизайн як у всіх гілках влади, так і у відношеннях між центром і периферією, заважає глибинному оновленню політичної системи. На нашу думку, основним чинником небезпеки архаїчного інституційного дизайну є інертність апарату управління та внутрішня змова бюрократичних еліт, які прагнуть відстоювати статус-кво за будь-яких умов. Енергія патріотичних громадських об'єднань має бути спрямована на реалізацію масштабних демократичних перетворень у найкоротші терміни. На думку американського експерта Дж. Стіортса, рішення полягає у концепції патріотизму як відданості ідеї. ...можна визнати гріхи нашої історії ... і засудити їх з повною віддачею, але брати до уваги також, що Америка знайшла в собі інтелектуальні й моральні ресурси подолати такі невдачі.

Досвід розвинених демократій дає змогу стверджувати, що консолідація суспільства на основі патріотичних цінностей має тенденцію до зміни. Зокрема, у Сполучених Штатах, відповідно до зміни політичної і соціально-економічної ситуації, змінюється й рівень схвалення населенням дій політичних лідерів. Так

само і змінюється сприйняття функціонування окремих політичних інститутів у певний період часу. Згідно з даними американських аналітиків, до числа чинників, які впливають на патріотичну політичну участь, є належність громадян до ветеранських структур та організацій, робота у державних структурах і структурах місцевого самоврядування. Тобто можна стверджувати, що динаміка існування інститутів демократичного управління сприяє відтворенню певної кількості лояльних громадян. Така ситуація в цілому визначає патріотизм як лояльність до своєї державності не на етнічному, а на соціально-прагматичному ґрунті. На думку Річі Бернардо, патріотизм у США йде на спад в останні роки. В 2011 році 38% американців заявили, що США найкраща країна в світі, у той час як у 2014 році їх число скоротилося до 28%.

У суспільстві сталої демократії інституційні засади патріотизму втілюються не лише на рівні політичного сприйняття громадян та їх політичної участі, а також в межах реалізації прав і свобод як можливостей захисту власних інтересів. Також вирішальним чинником реалізації патріотичних ідейних настанов в інституційній сфері є диференціація реалізації владних повноважень тими чи іншими владним інститутами. В умовах поширення демократичних цінностей та тривалого функціонування конкурентної політичної системи для громадян та груп набувають значення питання неможливості узурпації влади та посилення одних інституцій за рахунок інших. Ці процеси викликають заперечення у громадян, які налаштовані до активної політичної участі. Як стверджує американський фахівець Б. Фронен, небезпека патріотизму полягає не в його любові, або навіть не в бажанні жертвувати для своєї країни, до якого він спонукає людей. Небезпека походить від того, коли національна держава, народ або деякі інші спільноти в суспільстві проголошують суверенітет над усіма іншими, вимагаючи лояльності до себе понад усе.

Тривалість функціонування демократичних процедур у конкретному соціумі позначається на смисловому наповненні традиційних доктрин патріотизму, які пов'язані з класичними політичними ідеологіями консерватизму і лібералізму. Патріотизм як підґрунтя широкої

інституалізованої політичної участі громадян виступає різновидом риторичної течії, яка є мотиваційною структурою для стереотипної політичної поведінки громадян, які підтримують ту чи іншу політичну силу.

Налаштованість громадян на конструктивну політичну діяльність в умовах сталої демократії визначається рівнем їх задоволеності певними політичними подіями та процесами. Разом з тим, лояльне ставлення громадян до функціонування певних політичних інституцій здатне забезпечити для них сприятливе середовище та забезпечити можливість більш повного виконання цілей і завдань. Зокрема, конструктивність діяльності політичних партій може сприяти більш успішному поширенню місцевих осередків та електоральному успіху. У той же час, некритичне ставлення до інституційних чинників реалізації цінностей патріотизму призводить до радикального протиставлення позицій у суспільстві. Крім того, інститути, які лише спекулюють на патріотичних цінностях, у підсумку ризикують втратити довіру та опинитися поза межами актуальних соціетальних зв'язків.

Проаналізований матеріал доктринальних засад політичного патріотизму призводить до неоднозначного погляду на пояснювальні моделі інституційної трансформації в умовах демократичних перетворень. Архаїчне розуміння патріотизму як соціальної мотивації захисту території та інтересів етнічних спільнот до визначає хибне сприйняття цього поняття у суспільно–політичному дискурсі. Значення патріотизму як відносно маргінальної ідейної течії, яка ґрунтується на ідеях націоналізму та етнічної спорідненості змінюється на широку політичну доктрину, яка має значний об'єднавчий потенціал. В умовах поліетнічного суспільства ця інтерпретація виявляється обмеженою, оскільки в більшості держав світу дисперсно проживає велика кількість національних меншин, які мають власні етнічні та культурні інтереси та, водночас, є лояльними до інтересів титульної нації.

В інституційному контексті патріотизм виступає чинником широкої громадської консолідації та здійснення дій, які б за відсутності патріотичної мотивації не були реалізовані.

Патріотизм на сучасному етапі виступає однією з небагатьох ідейних систем та громадсько–політичних течій, які не втратили переваг серед широких верств населення сучасної України. Він сприяє налагодженню всезагального консенсусу стосовно мети та способів реалізації демократичних реформ. Патріотична доктрина політичної консолідації може стати оптимальною альтернативою для формування тих громадсько–політичних об'єднань, які ототожнюють себе з державністю на певній території, і мають, скоріше соціальну, а не національну ідентичність.

Отже, патріотизм здатний як мобілізувати населення до конструктивної політичної дії і участі, так і сприяти формуванню нових політичних інститутів, здатних вирішити нагальні завдання трансформаційного суспільства. Темою, яка потребує розгляду подальших досліджень, є актуальність патріотичної ідейної доктрини для процесів партогенезу в Україні й світі.

Мельник І., Титарчук А. – студенти групи УФМ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.політ.н. Подвірна Н.С.

МИТНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Наукове забезпечення державотворчих процесів тісно пов'язане з необхідністю осмислення впливу соціоекономічних чинників в усій багатовимірності та багатозначності їх характеристик на здійснення державного управління.

Життєво важливі національні інтереси України реалізуються у складному внутрішньому та зовнішньому середовищі, яке характеризується низкою викликів та загроз .

Митна політика відіграє важливу роль у захисті національних інтересів, вона є одним із основних засобів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності у сфері інтеграції України та її регіонів до світових ринків.

Економічна природа митної політики обумовлює наявність, окрім національних інтересів і національної безпеки, існування певних принципів, що

розкривають зміст національних інтересів держави на даному етапі, якими керуються компетентні органи державної влади при розробці митної політики і втіленні її в життя.

Сучасний етап ринкової трансформації економіки України передбачає, насамперед, розбудову таких елементів економічної системи які здатні забезпечувати однакові умови для здійснення господарської діяльності для усіх суб'єктів підприємницької діяльності і слугують інструментами державного впливу на загальну ситуацію в країні з метою захисту національних інтересів.

Існують різні підходи формування цілей, змісту, сутності та визначень поняття митної політики держави. Митна політика постійно змінюється, вона є відображенням завдань, які держава має на меті при її реалізації.

Складовою частиною внутрішньої політики є митна політика, за своїм характером вона є правоохоронною, тобто такою, що стоїть на сторожі державних інтересів, прав підприємств, господарських об'єднань, підприємців, громадян. Варто додати, що митна політика є і складовою частиною зовнішньої політики України, тому що слугує забезпеченню і реалізації зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних завдань та інтересів України, захисту національної економіки, сприяє створенню умов для її поживлення і підйому.

Митна політика держави спрямовується на захист власних економічних інтересів з допомогою використання визначеного тарифного і нетарифного інструментарію. Особливого значення вона набуває на сучасному етапі – в умовах інтенсивних інтеграційних процесів і стрімкого розвитку міжнародного та національного митного законодавства.

Серцевину митної справи Україні становить митна політика, всі складники якої призначені для вдосконалення та ефективної реалізації цієї політики. Митна політика України історично була першою формою державного регулювання зовнішньої торгівлі. Встановлення митного режиму переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, застосування митних тарифів, митних податків та інших платежів є основними засобами здійснення митної політики України.

Розглядаючи системи регулювання зовнішньоторговельних відносин та процес формування державної митної політики України, слід визначити основні їх принципи. Ці принципи мають самостійне значення як концентроване вираження змісту тих завдань, що стоять нині перед державою в митній сфері:

- Принцип єдності митної політики як складової зовнішньої політики України.

- Принцип єдності державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та контролю за її здійсненням.

- Принцип єдності тарифної політики України

- Принцип єдності митної території України

- Принцип юридичної рівності та недискримінації, виключення невиправданого втручання держави у зовнішньоекономічну діяльність.

Проаналізувавши вищенаведені принципи, необхідно додати до них таке. Оскільки зовнішньоекономічна діяльність – це сукупність напрямів, форм і методів торговельно-економічного, науково-технічного співробітництва, а також кредитних та валютно-фінансових відносин нашої країни із зарубіжними державами з метою ефективного використання переваг міжнародного поділу праці.

Принципи, на яких ґрунтується здійснення зовнішньоекономічної діяльності:

- свободи зовнішньоекономічного підприємництва;

- забезпечення юридичної рівності й неприпустимості дискримінації;

- суверенітету в здійсненні ЗЕД;

- юридичної рівності й недискримінації;

- забезпечення верховенства закону;

- захисту суб'єктів та об'єктів ЗЕД;

- еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу під час ввезення та вивезення товарів.

Урахування цих принципів у контексті розвитку митної політики дозволить суттєво поліпшити стан реалізації митної справи.

Отже, дотримання принципів під час реалізації митної політики України необхідне, оскільки саме принципова позиція держави під час здійснення митної політики гарантує рівні умови для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та безпеку держави в її здійсненні. На етапі формування митної політики суспільні уявлення про митне регулювання та митну справу у взаємозв'язку та взаємозалежності з економічними інтересами і цілями держави впливають на визначення орієнтирів митного регулювання. У межах визначеної митної політики формується система митного регулювання, яка, окрім механізмів митно-тарифного та нетарифного регулювання, включає в себе митну систему.

Оскільки державне управління має справу зі складним об'єктом управління, воно повинно ґрунтуватися на глибокому розумінні процесів, які в середовищі цього об'єкта відбуваються.

Вплив державного управління на розв'язання актуальних проблем суспільного розвитку полягає не лише в тому, щоб втілювати певні теоретичні положення в життя, а й відслідковувати, наскільки ці теоретичні положення аргументовані конкретними соціоекономічними проявами, з одного боку, і адекватно втілюються в суспільну практику, з другого. Це стосується всіх елементів системи державного управління: митного, нормативно-правового, інституційного, функціонально-структурного, комунікативного, професійно-кадрового, професійно-культурного тощо.

Беркацький Б.Л. – студент групи УФФ-32 с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент Маліновська О.Я.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ДОМІНАНТ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ

Об'єктивні зміни в суспільному економічному розвитку призвели до нової моделі розвитку економіки, для якої характерні принципово нові риси та пріоритети. Важливу роль в житті суспільства стали відігравати галузі, що

ґрунтуються на так званих високих технологіях, а також галузі, що безпосередньо задовольняють потреби людей.

У всьому світі найбільш результативною із впровадження інновацій вважається промисловість. Виробництво стає більш зорієнтованим не на масового споживача, а на специфічні потреби окремих індивідів, тобто на невеликі за місткістю ринки. Високими темпами зростає чисельність підприємницьких структур, особливо малих та середніх підприємств, які спроможні швидко адаптуватися до вимог зовнішнього середовища. Швидкі темпи модернізації життя людей призводять до зростання вимог до якості товарів та послуг, до їх розмаїтості. Відповідно, суспільство стає більш відкритим та сприйнятливим до інновацій як засобу досягнення необхідного розмаїття.

Проблема розвитку інноваційного підприємництва в Україні зумовлена переходом економіки на якісно новий – інноваційний тип розвитку. Економічне зростання країни в сучасних умовах значною мірою залежить від її здатності адаптуватися до технологічних зрушень, а збільшення обігу та зростання виробництва – від інновацій.

Згідно ЗУ «Про інноваційну діяльність», інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Інноваційна діяльність – процес, спрямований на реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, у новий або вдосконалений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, а також у пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки. При цьому слід враховувати, що інноваційна діяльність означає весь, без виключень, інноваційний процес, починаючи з появи науково-технічної ідеї і завершуючи розповсюдженням продукту. [1]

Відповідно, інноваційним, згідно із законом, визнається продукт, який є реалізацією об'єкта інтелектуальної власності, на який виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів, який підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень, який в Україні вироблений вперше, або, якщо не вперше, то який порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку, є конкурентоспроможним і має суттєво вищі техніко-економічні показники. [1]

Отже, інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві.

У рамках здійснення податкової складової інноваційної політики найважливішу роль грають податкові пільги, велика частина яких у провідних країнах світу орієнтована на сприяння реалізації досягнень науково-технічного прогресу.

Серед податкових пільг, покликаних стимулювати інноваційну діяльність, можуть бути виділені наступні:

1) інвестиційні знижки з податку на прибуток в розмірі, який відповідає певній процентній частці від вартості впроваджуваного інноваційного устаткування;

2) знижки з податку на прибуток в розмірі витрат на НДДКР;

3) віднесення до поточних витрат на окремі види устаткування, зазвичай, використовуваного у наукових дослідженнях;

4) створення за рахунок фонду прибутку інноваційних фондів спеціального призначення, не оподатковуваних податком;

5) оподаткування прибутку інноваційно активних організацій по знижених ставках (для невеликих підприємств);

6) "податкові канікули" протягом декількох років на прибуток, отриманий від реалізації інноваційних проєктів;

7) пільгове оподаткування дивідендів юридичних і фізичних осіб, отриманих по акціях інноваційних організацій;

8) пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау і інших нематеріальних активів, що входять до складу інтелектуальної власності;

9) зменшення прибутку до оподаткування на суму вартості приладів і устаткування, які передаються вищим навчальним закладам, науково-дослідним установам та іншим інноваційним організаціям;

10) вирахування з оподаткованого прибутку внесків до благодійних фондів, діяльність яких пов'язана з фінансуванням інновацій. [2]

Із широкого переліку податкових стимулів, які використовуються у зарубіжній практиці для заохочення підприємств-новаторів, в українській податковій системі повною мірою на сьогоднішній день не реалізується жоден з них, їх правозастосування стримується обмеженнями, пов'язаними з податковим адмініструванням або з особливостями бюджетного процесу.

Ситуація, яка склалась в Україні, свідчить про те, що в рамках існуючої податкової системи підприємства, які здійснюють фінансування інноваційної діяльності, несуть таке ж податкове навантаження, що і підприємства, які у фінансуванні інновацій не беруть участі. Тому перетворення у податковій системі, які сприятимуть зниженню податкового навантаження на інвесторів, будуть сприяти прискоренню оновленню техніки і технологій. [3]

Отже, державне стимулювання інновацій шляхом пільгового оподаткування НДДКР та інновацій без запровадження дієвих стимулів для інвестиційної діяльності (точніше – повного виведення інвестицій з-під оподаткування) веде до консервації розриву між наукою і виробництвом, марнування державних коштів. Така схема видається менш ефективною для запровадження інноваційної моделі розвитку економіки, тому доцільніше буде надання податкових пільг для інвестиційної діяльності без пільгового стимулювання інновацій.

Тому найімовірнішим наслідком відриву виробництва інтелектуального продукту від матеріальних умов його впровадження може стати його експорт, що не дозволяє розцінювати цей продукт як інноваційний для України. До того ж підвищення кваліфікованості менеджерів і комерціалізація наукової діяльності цілком можуть призвести до підвищення “ефективності” втечі з країни інтелектуального капіталу.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність». – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. О. І. Марченко «Податкові пільги інвестиційного характеру як засіб стимулювання інноваційної діяльності». – Режим доступу: www.economy.in.ua/pdf/6_2009/11.pdf

3. Ткаченко Т.П., Тульчинський Р.В. «Розвиток інноваційного підприємництва в Україні». – Режим доступу: economy.kpi.ua/files/files/40_kpi_2010_7.pdf

Терентій Х. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент **Капленко Г.В.**

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Патріотизм – соціально-історичне явище, яке в різні історичні епохи має конкретні прояви. Адже кожна людина, а тим більше соціальна група, проявляє свої специфічні інтереси і цим визначається її розуміння патріотизму.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування у особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності і самого себе, активної за формою та моральної, за змістом, життєвої позиції.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важливу роль у просвітницькій діяльності посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України.

Незважаючи на те, що протягом останніх десятиліть було розроблено низку концепцій з національно - патріотичного виховання молоді: Концепція національної системи виховання (1996р.); Концепція національно – патріотичного виховання (2009р.); Концепція Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 рр.; Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (2012р.), жодна з них не була розгорнута і не втілилася в конкретні кроки.

Тому, у червні 2015р. Міністерство освіти та науки України розробило Концепцію національно–патріотичного виховання дітей та молоді і методичні рекомендації щодо її впровадження у загальноосвітніх закладах, а 13 жовтня 2015р. вийшов Указ Президента України №580/2015 «Про стратегію національно – патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020рр.

У цих документах звертається увага на те, що коли існує пряма загроза втрати Україною державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді.

Концепцією передбачено декілька етапів впровадження національно-патріотичного виховання дітей та молоді. На першому етапі (2015 р.) планувалось:

–створення нормативно-правового підґрунтя, інформаційно-методичного забезпечення для здійснення національно-патріотичного виховання дітей та молоді;

–створення Центру патріотичного виховання у підпорядкуванні Міністерства освіти і науки України;

–створення інформаційного ресурсу, присвяченого цій тематиці;

На другому етапі (2016-2017 рр.) передбачається:

–розроблення програм, навчально-методичних посібників з предметів гуманітарно-соціального спрямування для дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та вищих освітніх закладів, спрямованих на патріотичне виховання дітей та молоді;

–підготовка та видання науково-методичних посібників і методичних рекомендацій з організації виховних заходів, роботи клубів, центрів патріотичного виховання тощо;

На третьому етапі (2018-2019 рр.) забезпечується :

–проведення моніторингу системи патріотичного виховання дітей та молоді за допомогою соціологічних опитувань, анкетування, психологічного тестування;

–проведення науково-методичних конференцій, створення банку передового педагогічного досвіду на інформаційному веб-ресурсі;

–аналіз здобутого, встановлення досягнень і викликів, корекція навчально-виховних впливів з урахуванням результатів моніторингу.

Патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Водночас патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

–принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

–принцип самоактивності й саморегуляції забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;

–принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування в дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;

–принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту вітчизни та ефективного розв'язання життєвих проблем;

–принцип історичної і соціальної пам'яті спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;

–принцип міжпоколінної наступності, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

Кінцевою метою національно – патріотичного виховання молоді є формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей ,таких як: повага до національних символів (Герба,Прапору, Гімну України); участь у громадсько – політичному житті країни; толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних національно-мовних особливостей; рівність всіх перед законом; готовність захищати суверенітет та територіальну цілісність України.

Патріотичне виховання розглядається як складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина–патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання своїх громадських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і

культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин.

В сучасних умовах пріоритетною частиною патріотичного виховання є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України, як особливому виді державної служби.

Системна організація військово–патріотичного виховання молоді має бути спрямована на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних Силах.

Патріотичне становлення індивіда відбувається як двоєдиний процес: на психологічному рівні – це формування уявлень, почуттів, звичок, настроїв та прагнень; на ідеологічному – формування патріотичної свідомості, ідей, поглядів і переконань.

Необхідною умовою втілення Концепції в практику є широке обговорення її положень і завдань, проведення конференцій, круглих столів, семінарів, що будуть актуалізувати порушені цією Концепцією питання і завдання та спонукатимуть до розроблення конкретних заходів з їх реалізації.

Отже, нові акценти національно – патріотичного виховання можна звести до наступного :

- громадянам України потрібно навчитися жити в повазі;
- осердя сучасного патріотичного виховання – вироблення переконаності у дітей і дорослих в тому, що сила українців в їх єдності;
- потрібно починати будувати державу, засновану на конституційному патріотизмі ;
- спільні цінності, правила гри, спосіб життя.

1. ДОДАТОК до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/

2. Про стратегію національно – патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.Zako.rada.gov.ua/go/580/2015.

3. Васильченко С.М. *Форми, методи і засоби національно – патріотичного виховання дітей та молоді у сучасних умовах [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/old_rn/Natural/Vznu/.../129-135.pdf.*

4. Сухорукова В.М. *Як виховати патріота.-Х.:Вид-во «Ранок»,2015.-с.3-27.*

5. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика//Науково – методичний журнал.-2012.-№2.-с.58-67.*

*Кушвара Н. – студент групи УФР-31с
Наук. керівник: доцент кафедри економіки
та менеджменту, к.е.н., доцент Пак Н.Т.*

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Патріотизм – це любов та відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам. Патріотизм передбачає гордість за матеріальні і духовні досягнення свого народу, своєї Батьківщини, бажання збереження її характерних особливостей, її культурного надбання та захист інтересів своєї громади, народу в цілому. Сучасний патріотизм повинен включати в себе економічну складову, а саме ставлення людей до інституту податків.

Державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. За своєю природою державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та кількісного. Кількісний підхід раніше не розглядався, оскільки не було запропоновано зрозумілих й переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості, та й науковці (практики) зупинялись більше на якісних параметрах.

Податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави. Лише той народ, загалом та кожен громадянин зокрема, у

якого системно сформовано, виховано важливість почуття та розуміння потреби власної участі у творенні держави шляхом безпосереднього фінансового (податкового) забезпечення її розвитку може розраховувати на свою життєздатність, динамічність і перспективи в сучасному конкурентному просторі.

Для виконання своїх функцій держава повинна мати достатні грошові фонди. Ці фонди вона формує шляхом перерозподілу валового внутрішнього продукту. Найважливішим засобом через який держава здійснює розподіл і перерозподіл внутрішнього продукту є Державний бюджет. Через бюджет держава відтворюється вся багатогранна її діяльність і забезпечується виконання її доходів.

В той же час, кожен орган регіональної влади повинен володіти своїми фінансовими джерелами, достатніми для вирішення соціально-економічних завдань конкретного регіону. Бюджетні надходження є потужними важелями стимулювання суспільного розвитку, регулювання економічного розвитку території.

Ідею децентралізації управління в Україні почали обговорювати з часу здобуття нашою країною незалежності. Перші кроки стосовно децентралізації управління були здійснені із прийняттям Конституції України в 1996 р.

Ідея місцевого самоврядування знайшла своє відображення у прийнятому в травні 1997 р. законі „Про місцеве самоврядування в Україні”. У липні 1997 р. Україна приєдналася до Європейської Хартії місцевого самоврядування, основні положення якої цілком відповідають стратегічній меті регіональної політики в нашій країні.

У Законі „Про місцеве самоврядування в Україні” наголошується, що територіальне самоврядування здійснюється як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські Ради та їх виконавчі комітети, а також через районні та обласні Ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Донедавна суть місцевого самоврядування зводилося до гарантованого державою права територіальних громад та тих органів, які вони обирають,

вирішувати самостійно під свою відповідальність питання місцевого значення, діючи в межах Конституції і законів України. Розпорошення вирішення регіональних проблем по багатьох міністерствах та відомствах, надлишкова централізація бюджетних потоків, гіпертрофовані перерозподільні функції неминуче сприяють посиленню галузевих, а сьогодні і кланових інтересів, ігноруванню місцевих потреб населення. За цих умов організаційно-правові можливості місцевого впливу на прийняття стратегічних рішень центральної влади вкрай обмежені. Тому простежуються тенденції адміністрування, протекціонізму, що сприяє дезорганізації регіональних ринків, загостренню питань забезпечення соціальної справедливості в сфері споживання, нерациональному вилученню регіональних ресурсів.

Місцевий бюджет —бюджет адміністративно-територіальної одиниці— області, району, міста, селища, села, затверджений відповідною радою. Місцевий бюджет області об'єднує обласний бюджет, бюджет районів і міст обласного підпорядкування. Всього місцевих бюджетів в Україні понад 13 тисяч. Найчисельніша група це сільські селищні та міські і бюджети. Система місцевих бюджетів існує в усіх країнах світу. Проте її розвиток і функції зумовлені рядом національних, політичних, економічних та інших факторів. Найбільший вплив мають економічні та політичні фактори.

Серед найвагоміших проблем місцевих бюджетів є їх розбалансованість. Причому, розбалансованість як вертикального, так і горизонтального характеру. Зокрема, щодо вертикального збалансування, то основним завданням в цьому контексті є приведення у відповідність обсягів фінансових ресурсів того чи іншого рівня регіонального управління з обсягами завдань та повноважень, які на нього покладаються.

На виконання як державного так і місцевих бюджетів впливають такі чинники: зростання валового внутрішнього продукту, розширення підприємствами всіх форм власності обсягу випуску товарів та їх реалізації збільшення обсягу виробництва і закупок сільськогосподарської продукції, зростання заробітної плати по установах, що фінансуються з бюджету.

Місцеві ради самостійно визначають напрямки використання коштів

своїх бюджетів. Ці бюджети містять видатки на фінансування підприємств, організацій місцевого господарства на фінансування здійснюваних місцевими органами заходів у сфері освіти, культури, охорони здоров'я фізичної культури, соціального забезпечення, на утримання місцевих органів влади та управління. До виключної компетенції місцевих органів самоврядування відноситься затвердження бюджетів.. Основним джерелом формування бюджетів є податки.

Доходи бюджетів утворюються за рахунок сплати фізичними і юридичними особами податків, зборів і інших обов'язкових платежів, надходжень з інших джерел, встановлених законодавством України. Поділяють доходи Державного бюджету України, і місцевих бюджетів. З 1 січня 2015р року вступили в дію зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, які уже розширили фінансові можливості місцевого самоврядування, а в майбутньому дозволяють зробити економічно самодостатніми та спроможними і нові об'єднані громади. Об'єднані громади отримують весь спектр повноважень та фінансових ресурсів, що їх наразі уже мають міста обласного значення, зокрема, прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (зараз прямі відносини мають лише області, райони, міста обласного значення), державні субвенції. Законодавчі зміни надали право органам місцевого самоврядування затверджувати місцеві бюджети незалежно від прийняття закону про Державний бюджет.

Разом з тим становище покликана змінити реформа децентралізації. На сьогоднішній день метою реформи децентралізації є забезпечення її спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування шляхом самостійного регулювання суспільних справ місцевого значення та управління ними в межах Конституції і законів України.

Суть реформи органів місцевого самоврядування полягає в об'єднанні (укрупненні) територіальних громад. Це здійснюється через те, що надмірна

частина ресурсів у таких громадах і далі витрачатиметься на утримання управлінського апарату, а для реалізації серйозних проектів місцевого розвитку коштів не вистачатиме. І навіть наділення додатковими ресурсами переважної більшості наявних дрібних територіальних громад, їхньої спроможності не забезпечить. Об'єднані територіальні громади зможуть здійснювати зовнішні запозичення, самостійно обирати установи з обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ.

Важливою відмінністю є те, що до матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування мають додати місцеві податки і збори. По суті, це конституційно закріпить бюджетну децентралізацію, яка вже і так діє в Україні з початку 2015 року. За даними міністерства фінансів, за перше півріччя цього року плани з наповнення місцевих бюджетів були перевиконані майже на 38 відсотків - на 12 мільярдів гривень.

На сьогодні основними джерелами формування місцевих бюджетів є:

1) податки: 60% податку на доходи фізичних осіб; 25% екологічного податку; 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 100% єдиного податку; 100% податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт)

2) Збори та інші платежі

3) Інші доходи

Тому реформа місцевого самоврядування, враховуючи позитивний як європейський, так і власний історичний досвід, передбачає обов'язкове об'єднання (укрупнення) територіальних громад.

Отже, суть перетворень, що пропонує реформа децентралізації: розмежування функцій та повноважень виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. У децентралізованій унітарній державі є найбільш спроможними два рівні публічної влади: національний та місцевий.

Гринда А.М. – студентка групи УФФ-32с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту

к.е.н., доцент Маліновська О. Я.

ОСМИСЛЕННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Податкова політика формується одночасно із становленням і розвитком держави. Економічні та юридичні аспекти найчастіше займають привілейоване положення в дослідженнях податкових феноменів. Ці чинники, які, безумовно, необхідно аналізувати, часто недостатні для розуміння того, як проблема оподаткування, стоїть перед державною владою в структурному та соціальному контексті. Тому саме соціологія звертається до різних засобів, що спираються на адміністративні установи і органи державної влади, історію і теорію державних фінансів, а також на методологію різних сфер вузькоспеціалізованих знань.

Вся історія оподаткування в різних країнах пов'язана із спробами вирішити сукупність суперечностей між населенням і державою в цій сфері. З одного боку, людина негативно сприймає саму необхідність ділитися з кимсь частиною своїх доходів. З іншого боку, більшість людей розуміють, що без відрахувань до бюджету держави, держава існувати не може. Приймаючи цю необхідність, платники податків зацікавлені в тому, щоб розміри податків були якомога менші. Але влада зацікавлена, нерідко, в зворотному, оскільки потреби держави постійно зростають. Вирішити ці протиріччя може спільний пошук влади та соціальних інституцій.

Актуальність вивчення ставлення різних груп населення до податків пов'язано з тим, що становлення ринкової економіки веде до демократизації всіх сторін суспільного життя. Оподаткування є тим компонентом економічної культури, яким повинна оволодіти буквально кожна людина.

Демократизація громадського життя, спрямована на постійний зріст рівня матеріального благополуччя населення, припускає підвищення ролі суспільної думки при розробці, прийнятті й реалізації різних податків для юридичних і фізичних осіб. Вирішення цього завдання забезпечується не тільки

проведенням спеціальних досліджень з цього питання в сфері економічної науки. Соціологічний аналіз теорії й практики формування й зміни ставлення населення до діючої системи оподаткування дозволяє визначити перспективні шляхи вдосконалення взаємодії між державою й населенням з даного питання. А саме, між платниками податків і податківцями.

Ухилення від сплати податків є неординарний і багато в чому незвичний об'єкт соціологічного аналізу. Це пов'язано перш за все з тим, що традиційно – як в науковій, так і в практичній сфері – економічний аспект податкової системи взагалі і ухилення від сплати податків зокрема визнається основним, а соціальний аспект розглядається як вторинний. Дана ситуація обумовлена цілим рядом причин, але перш за все – очевидним зв'язком оподаткування з фінансовим механізмом держави. Як наслідок, домінуючим науковим підходом до дослідження практики оподаткування є своєрідний синтез економічних і юридичних теорій, теоретико-методологічні підстави яких лише в обмеженій мірі дозволяють виявити соціальну основу оподаткування.

В той же час поширеність ухилення від сплати податків в українському суспільстві показує неефективність заходів виключно фінансового і юридичного характеру і спонукає фахівців шукати нові механізми регулювання податкової поведінки використовуючи весь арсенал соціологічних методів. Саме цим обумовлена актуальність даної проблеми.

На наш погляд, можна виділити соціологічний напрям осмислення податкових відносин в сучасному суспільстві, яке має очевидні перспективи. Мова йде про дослідження ухилення від сплати податків як соціальної дії. Підставою даного підходу є перш за все соціологічна концепція Т.Парсонса. Теоретичні розробки цього дослідника є одним з найбільш ефективних інструментів опису різних типів соціальної дії і взаємодії в сучасних суспільствах. Виходячи з концепції Т.Парсонса, під ухиленням від сплати податків розуміємо соціальну дію, тобто «цілеспрямовану, нормативно регульовану і мотивовану» поведінку в конкретній ситуації, яка специфічним чином об'єднує дії, що прямують від суспільства, від культури і від особи. При цьому одним з основних законів взаємного функціонування суспільства, особи і культури є необхідність

забезпечення участі достатньо великої кількості акторів в соціальній системі, тобто мотивації їх до адекватних видів діяльності, необхідних для її підтримки або розвитку. У реальності ця «участь» забезпечується через організацію статусно-рольової системи суспільства. Конкретніше, це означає, що для кожного актора – учасника соціально-економічних відносин в суспільстві – характерна інституалізована рольова поведінка, або поведінка, що приймає до уваги певну систему ціннісно-орієнтаційних стандартів. Сплата податків в цьому випадку може розглядатися не просто як формальна вимога, але як спосіб реалізації зв'язків між окремим індивідом і соціальною системою, як умова існування і розвитку бізнесу. Ціннісно-нормативні стандарти утворюються за допомогою диференціації всіх дій і відносин в соціальній системі: одні з них приймаються і підтримуються суспільством, тоді як інші відкидаються — або не дістають схвалення, або прямо забороняються.

Дослідження взаємозв'язку індивіда з податком припускає визначення підходу до раціональності платника податків з подальшим уточненням соціальних, економічних і політичних векторів, що визначають картину податку. Соціальна складова цієї картини знаходиться в динамічних, жорстко не визначених відносинах з конкретними характеристиками податкової держави і економічної ситуації в країні. Провідним суб'єктивним чинником є уявлення людини про саму можливість сплати податку без істотного обмеження своїх матеріальних і духовних потреб. За даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України у 2016 році частка населення із середньодушовими загальними доходами у місяць нижче прожиткового мінімуму склала 29%. Тому формування позитивної установки на податки у широких мас населення стає дуже важкою справою. До того ж в ринковій економіці основною характеристикою, що визначає місце людини в суспільстві стає її матеріальне багатство, незалежно від того, якими способами воно було досягнуте. У системі ціннісних орієнтацій провідну роль виконують установки на підвищення доходів будь-якими дозволеними і недозволеними методами. Це спонукає до пошуку різних способів ухилення від сплати податків.

Людині доводиться примушувати себе примиритися з тим, що треба ділитися з владою частиною створеного власною працею багатства. У багатьох людей виникає сукупність негативних почуттів, які формують негативні за змістом орієнтації і установки, що визначають ставлення до оподаткування. Коли почуття негативні, то починається пошук способів зміни взаємодії з суспільством. Люди шукають такі варіанти дій, які приносять позитивні емоції. Цим пояснюється бажання ухилитися від сплати податку, знайти способи його зменшення. Частина індивідів переживає радість від того, що їм вдалося обдурити державу.

У ситуації незадоволеності оподаткуванням, індивід має три шляхи: сховатися, протестувати або залишатися в рамках закону. Перед лицем податкової держави укриття призводить до різного роду ухилень від сплати податку, протест виражається в суспільних рухах проти оподаткування, а законопокірність полягає в збереженні фіскальної свідомості, нехай навіть пасивної.

Таким чином, оскільки з одного боку податкове шахрайство не є проблемою суто суспільною, і підпорядкування податковим зобов'язанням не здається соціальною нормою, то прослідковується тенденція до ухилення від сплати податків. Відносини платника податків і оподаткування складаються під впливом безлічі чинників і, зокрема, — деяких змінних, що характеризують діяльність держави і економіки. Але відносини ці не є ні механічними, ні детерміністськими. СENS їх розкривається, виходячи з інформації, якою володіє конкретний платник податків. Громадянин сприймає доступну йому інформацію загального характеру і на її основі будує думку про систему оподаткування. Засоби масової інформації, ідеологія, відносини з адміністрацією, цінності референтних груп впливають на його розуміння податку, яке будується на основі сприйняття податкової політики, техніки стягування податку і податкової правової бази. Отже, когнітивне представлення системи оподаткування створює різні соціологічні конфігурації податку щодо питання про податкову справедливість. Внаслідок цього держава при здійсненні своєї податкової політики не тільки не знаходить підтримки у

більшості населення, але і практично стикається з соціально схвалюваною нормою ухилення від сплати податків. Податкове законодавство порушується в широких масштабах, при мовчазній підтримці громадської думки. Значна частина платників податків, приховуючи свої доходи, не зазнає при цьому соціального тиску. Інакше кажучи, ці порушення стали повсякденною практикою майже для всіх соціальних груп, у тому числі і для тих, хто через свої обов'язки повинен контролювати виконання норм податкового законодавства. При цьому основним чинником, що впливає на формування соціальної норми ухилення від сплати податків, є не матеріальний інтерес як такий, а ступінь залученості в неформальні способи і мережі перерозподілу суспільного продукту, де провідну роль відіграє сім'я і фірма, в якій працює людина.

1. *Майстренко О. Деякі питання вирішення колізій у податковому законодавстві України / О. Майстренко // Право України. – 2005. – № 9. – С.95-99.*

2. *Германова О. Автоматичному відшкодуванню – бути! / О. Германова // Вісник податкової служби України. – 2011. – № 11. – С. 3–4.*

3. *Проблеми податкової системи [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.icps.com.ua/lichylnyk>.*

4. *Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.*

Бей І. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту

к.е.н., доцент Капленко Г.В.

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ

Сучасне державотворення нерозривно пов'язане з реальними можливостями фінансового забезпечення благополуччя й соціального розвитку населення. На кожній стадії циклічного розвитку держави виникають властиві часу проблемні питання, які стосуються потреби у залученні до їхньої реалізації

фінансових ресурсів. Важливе місце для наповнення державної скарбниці відводиться конституційним засадам, які загалом мають створювати законодавчу основу для фінансового забезпечення цілей розвитку держави. Водночас, конституційні засади безпосередньо пов'язані з конституційним ладом, який вони формують.

Саме платники податків внаслідок їхнього цілеспрямованого залучення в конституційне середовище стають дієвим джерелом нарощування фінансових поступлень на різних рівнях, забезпечуючи тим реалізацію соціально-економічних напрямів розвитку як властиво конкретної території, так і благополуччя її населення.

За своїм змістом конституційний процес полягає в цілеспрямованому забезпеченні становлення та розвитку правової системи держави, утвердженні законності та правопорядку в суспільстві, вихованні правової свідомості та формуванні політичної культури населення з відповідним її проявом.

Державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави.

За своєю природою, державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та кількісного. Якісний підхід значно поширений через простоту свого відображення та й того, що лише поговорити (без матеріальних наслідків) про державу й патріотизм усі готові. Водночас, кількісний підхід раніше не розглядався, оскільки не було запропоновано зрозумілих і переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості, та й науковці (практики) зупинялись більше на якісних параметрах.

У багатьох наукових дослідженнях автори вказують, що податки є об'єктивним проявом і кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави.

Аналіз окремих Конституцій щодо участі громадян у державотворенні в контексті податкової домінанти. Підкреслимо, що в такому контексті виділення кількісної домінанти державотворчого патріотизму нації – проблема не лише Конституції України. Так, окремі стратегічні аспекти щодо виділення та наголошування особливостей формування матеріальних засад конституційних положень не зауважили конституційники багатьох держав. Така ситуація склалася насамперед тому, що правознавці, політики значною мірою протягують, лобіюють своє – власне бачення на основі не завжди високого розуміння та й фахового рівня у фінансово-економічній площині, акцентуючи і використовуючи при цьому політологічні або правознавчі засади та зміщуючи акценти у теоретичну компоненту. Зокрема, в Україні такий наголос ставиться на правовому знаходженні рівноваги між гілками влади, що призводить до постійного взаємопоборювання та зміщення регулювальних акцентів (на думку кожної з сторін). Тому про ці проблемні положення знають і до них часто повертаються на різних рівнях управлінської вертикалі (звинувачуючи один одного у перевищенні прав). Водночас, проблема конституційного фінансового (податкового) наповнення державної скарбниці якимось скромно затирається і замовчується за загальними патріотичними лозунгами та міжпартійною "тріскотнею".

Практично у більшості держав відсутній системно розроблений аспект безпосередньої участі громадян у творенні держави саме через податкову домінанту, що перетворює значну кількість Конституцій на декларативні положення, які не володіють фінансовою основою, а з нею й не підкріплені матеріальною позицією властиво у відповідних статтях. Мало того, незважаючи, що в низці Конституцій є розділи із фінансів, у них немає джерельної основи державотворчого патріотизму нації, що нівелює доволі вірні засадничі підходи, закладені в них. Якщо розглядати ці положення з позиції еволюції, то вони мають місце в Конституціях України. Найбільш рельєфно відобразились ринкові перетворення вже в ній в епоху незалежності (1996 р.).

Оцінювання державотворчого патріотизму нації має здійснюватись в комплексі взаємодіючих складових, хоча серед них податкова є домінантною.

Шляхом оцінювання та порівняння коефіцієнта (індикатора) державотворчого патріотизму нації з позиції податкової складової можливо визначати як його рівень, динаміку, впливовість внутрішніх та зовнішніх чинників, так і формувати цілеспрямовані управлінські заходи щодо впливу на нього в конкретному часовому інтервалі. Рейтингові оцінювання необхідно проводити не лише на рівні адміністративно-територіальних одиниць окремої держави, а також їх сукупностей для порівняння особливостей прояву окремих аспектів формування державотворчого патріотизму нації щодо сплати податків у соціальних прошарках і вікових зрізах. Варто зазначити, що розрахований рівень державотворчого патріотизму нації можливо відображати і в картографічному вигляді. Оцінювання цього рівня додатково дає змогу виявляти лідерів та відповідно методи, за допомогою яких їм вдається створювати і підтримувати оптимальні параметри державотворчого патріотизму серед платників податків у кожному елементі становлення.

Одночасно зазначимо, що податки повинні мати пріоритетне місце у державотворчому патріотизмі нації саме на першому етапі – стадії нагромадження фінансових ресурсів, однак на другому – цей патріотизм вже проявляється через професіоналізм державних інституцій і чиновників у процесі розроблення й реалізації ефективних програм щодо інвестування накопичених фінансових засобів – в інтересах підвищення якості життя і довголіття населення (основи поточних та майбутніх податкових надходжень), з відповідним контролем за їхнім використанням на кожному етапі.

Також варто підкреслити, що на різних управлінських рівнях звертають увагу лише на зменшення чисельності населення України, і варто акцентувати увагу на тому, що нині не просто зменшується чисельність громадян – найголовніше, з позиції стратегічних можливостей держави, зменшується чисельність платників податків. І на цей принциповий аспект має бути звернута увага урядовців та практиків, оскільки саме на фінансовій складовій державотворчого патріотизму нації й тримаються всі реальні конституційні можливості держави перед своїми громадянами.

Аналіз Конституцій України, часово розділених різними економічними системами, підтверджує висновок, що цій проблемі хоча й приділяють увагу, однак не було акцентовано на можливості громадянина, використанні його патріотизму, брати матеріальну участь у творенні держави. Фундаментальність реалізації кількісного підходу державотворчого патріотизму нації даватиме змогу як державі, так і конституційному праву України бути в числі держав, які розуміють і отримуватимуть переваги:

- 1) зростання надходжень в бюджет;
- 2) зниження витрат на адміністрування податків;
- 3) формування законослухняної нації;
- 4) накопичення ефективніших можливостей у держави вирішувати та забезпечувати конституційні права громадян;
- 5) забезпечення внутрішньої та зовнішньої поваги до держави, яка може дієво дбати за свою націю;
- 6) відчутного нарощування частки громадян, які гордяться своєю державою, яка вміє їх підтримати на життєвих дорогах тощо.

Не введення, або певна ізоляція матеріальної сторони у Конституції з огляду державотворчого патріотизму нації призводить до її нейтральності та й неможливості знаходити резерви. І найголовніше, якщо цей принциповий аспект не конкретизується чи не відображається в Конституції, то і наступні кроки законодавців (кодекси, закони) його тим більше не враховують.

Отже, можна зробити висновок, що важливістю кількісного підходу у творенні держави є й те, що він абстрагований від патріотизму на основі соціальних, фахових прошарків, національності, релігійних чи партійних переконань. Тут підхід логічний та глибший – платник податків, який поважає свою Батьківщину буде й добросовісним платником.

Об'єктивно, мається на увазі не те, що хто більше сплачує податків, той проявляє й більший патріотизм у державотворенні – він проявляє його відповідно до можливих та на законодавчій основі обчислених податків і ним у відповідні терміни сплаченими. Окрім того, патріотично настроєний до своєї держави платник податків буде прагнути на своєму робочому місці зробити все

якісніше, технологічніше, ефективніше, щоб виріб (товар) зроблений у його Вітчизні відображав і його безпосереднє ставлення, повагу та гордість за кінцевий результат. Цей платник податків буде підвищувати свою продуктивність, кваліфікаційний рівень, оскільки він цим творить державу, а результат цього творення проявляється у його можливостях віддачі через кількісну основу. Нація, яка дбає про свою інтегральну фаховість, випускаючи конкурентоспроможну продукцію, має стійку потребу брати дедалі зростаючу участь у матеріальному державотворенні, проявляючи тим своє ставлення до держави, до забезпечення її зростання і успіхів у світовому фінансово-економічному просторі.

За умови, що якщо здійснювати цілеспрямовану політику формування державотворчого патріотизму нації (зокрема, встановити на теренах держави бігборди з відповідним змістом: твори державу – плати податки), то можливо залучити до бюджету не менше 1 % тіньових коштів, а це близько 3 млрд. грн. І тут це не лише кошти в державну скарбницю, а за ними стоїть можливість держави виконувати свої соціальні програмні зобов'язання, тут й цілеспрямоване формування як фінансово потужної держави, так і законослухняної цивілізованої нації із європейськими кращими цінностями. Хоча конституційний девіз України нині сформував досить проблематично, оскільки значну кількість варіантів вже захопили політичні партії і встигли їх достатньо нівелювати (девіз можливо ввести під час проведення новаційних змін).

Парадигму державотворчого патріотизму нації та можливості його формування, розвитку, оцінювання і порівняння на основі кількісного підходу бажано підкреслити та озвучити на всіх рівнях (включно до Європейської Комісії "За демократію через право" – Венеціанська Комісія та Організації Об'єднаних Націй) і закріпити пріоритет щодо конституційної систематизації за Україною, оскільки така проблематика є характерною та безумовно важливою для всіх країн світової спільноти щодо матеріального (фінансового) фундаменту життєзабезпечення державотворення.

Лише той народ, загалом та кожен громадянин зокрема, у якого системно сформовано, виховано важливість почуття та розуміння потреби власної участі у творенні держави шляхом безпосереднього фінансового (податкового) забезпечення її розвитку, може розраховувати на свою життєздатність, динамічність і перспективи в сучасному конкурентному просторі. Нація має брати реальну фінансову участь у творенні держави. Хоча державотворчий патріотизм нації це, за своїм звучанням, більше ідеологічна парадигма, однак її цілеспрямована підтримка і реалізація в контексті податкової домінанти призводитиме до дієвого й оптимального наповнення дохідної частини бюджету держави та підвищення її життєздатності у світовому ринковому просторі.

1. Конституція України від 28.06.96 р., № 254 к-96. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Конституція України. Текст Основного Закону з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду / Огляд і коментарі В.Ф. Погорілка та В.Л. Федоренка. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2006. – 212 с.

3. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3. – С. 374-383.

4. Буряк П.Ю. Податковий контроль в Україні : монографія. – Т. II. Контрольно-перевірочний процес / П.Ю. Буряк, Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька, О.Б. Осідач. – Львів : Вид-во "Простір-М", 2007. – 420 с.

5. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України : монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К. : Вид-во НДФІ, 2004. – 712 с.

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ

Національне патріотичне виховання є складовою частиною політики національної безпеки держави, спрямованої на формування національної ідентичності молоді, поваги до рідної країни, готовність пожертвувати собою заради батьківщини, а також благо своєї країни ставити вище власних інтересів і виконувати свої обов'язки, а насамперед своєчасності і системності сплати податків. В цьому контексті досить актуальним є розгляд поняття державотворчий патріотизм нації

Слід наголосити, що державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави. За своєю природою державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та кількісного. Якісний підхід набув значного поширення через простоту свого відображення. Водночас, кількісний підхід раніше не розглядали, оскільки не було запропоновано зрозумілих і переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості.

Отже, податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави.

Відомо, що податки є і головним джерелом фінансових ресурсів, що централізуються державою для забезпечення суспільно необхідних і законодавчо встановлених потреб. Надання державою суспільних благ і послуг, пов'язаних із створенням нових робочих місць і підтриманням загальної зайнятості, соціальним забезпеченням і соціальним захистом, освітою та охороною здоров'я, правоохоронною діяльністю, фінансується переважно за

рахунок податкових надходжень і саме через оптимальність побудови системи оподаткування залежить результативність національного господарства.

Для економічного зростання та успішного функціонування національної економіки необхідно створити зрозумілу, стабільну, ефективну податкову систему. Наявна податкова система є непомірним тягарем для товаровиробників, пригнічує виробництво, провокує несплату податків у бюджет держави і створює серйозну загрозу економічній безпеці України.

Податки є важливою складовою економічної та фінансової безпеки, оскільки забезпечують усі рівні економічної системи фінансовими ресурсами. Податковий компонент охоплює безпеку суспільства, держави, регіонів, підприємств, родини, окремої людини

Інтереси суспільства, держави, особистості безпосередньо пов'язані з податковою системою. Невипадково податкова політика в сучасних умовах є важливим фактором здійснення ринкових реформ. Податковий потенціал країни визначається її економічним потенціалом - це один зв'язок. Другий зв'язок полягає в тому, що податки прямим чином впливають на стан економіки, бюджетної системи, органів місцевого самоврядування.

Податкова політика — це сукупність заходів, які виконує держава в процесі формування дохідної частини державного бюджету. Використання інструментів здійснення фіскальної політики має назву податкової системи. Виділяють чотири групи інструментів:

- способи визначення оподатковуваної бази (види податків);
- податкові ставки;
- податкові пільги;
- способи розподілу та стягнення податків.

Роль податків і податкової політики в економічній безпеці визначається загальними принципами, показниками та критеріями. Податки одночасно є і фактором фінансової безпеки, тому що сприяють такому стану фінансової системи, за якої створюються умови для соціально-економічної стабільності суспільства, держави, регіонів, підприємств та особистості.

Податки й податкова політика в системі економічної й фінансової безпеки виступають як:

- ресурс у руках державної влади;
- інструмент впливу на соціально-економічні процеси;
- фактор зворотного зв'язку й залежності держави від платників податків і територій.

Податки та податкова політика в сучасних умовах займають домінуюче значення серед економічних важелів, за допомогою яких державні інституції впливають на формування та розвиток економічного середовища і тому сучасне державотворення нерозривно пов'язане з реальними можливостями фінансових надходжень для забезпечення благополуччя й соціального розвитку населення.

Отже, податкова безпека є важливим елементом системи забезпечення економічної безпеки держави.

Податкова безпека держави – це стан податкової системи держави який характеризується стійкістю і стабільністю всіх її елементів що передбачає гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, стійкість і незалежність податкової системи, її здатність до розвитку і вдосконалення спроможність до своєчасного виявлення та запобігання потенційних загроз та здатність системи реалізовувати фіскальну функцію з метою максимального узгодження інтересів держави та платників податків.

Податкова політика держави здійснюється через податковий механізм, який є сукупністю організаційно-правових норм і методів управління та включає широкий спектр інструментів (податкових ставок, податкових пільг, методів оподаткування тощо). Отже, податковий механізм – один із найбільш складних та вагомих у кожній економічній системі.

Однією з характерних рис оподаткування є його примусовість, саме тому, платник податку, у свідомості якого власні економічні інтереси переважають над загальнодержавними інтересами, різними шляхами намагається мінімізувати суму сплачуваних податків. Повна чи часткова несплата податків може здійснюватись як легально, тобто з використанням особливостей чинного законодавства, так и нелегально, тобто з порушенням норм закону. Проблема

ухилення від податків в Україні набула масового характеру (по деяких оцінках 40-50% ВВП перебуває в тіні, тобто не оподатковується). Тому цій проблемі приділяється дуже багато уваги.

Отже, з одного боку, податки і податкова політика — це ресурси і інструмент забезпечення економічної та фінансової безпеки, а з іншого — фактор ризику та залежності. У першому випадку вони виконують позитивну роль, у другому — негативну. Значення податків і податкової політики як фактора економічної безпеки або загрози визначаються конкретними умовами, специфікою етапу економічного розвитку, характеру економічної політики, здійснюваної державою, стабільністю державної влади.

Одним з інструментів визначення державотворчого патріотизму може стати оцінювання змін у динаміці кількості порушень щодо термінів подання податкових декларацій та, відповідно, відсоток ухилення від сплати податків.

Очевидно, що поняття податкова безпека держави і державотворчий патріотизму нації є взаємозалежні: обидва показують ставлення громадян до інституту податків.

Отже, лише той народ у якого сформовано, виховано важливість почуття та розуміння потреби власної участі у творенні держави шляхом безпосереднього фінансового (податкового) забезпечення її розвитку, може розраховувати на свою життєздатність, динамічність і перспективи в сучасному конкурентному просторі.

Колісник М. – студент I курсу

*Наук. керівник: доцент кафедри економіки
та менеджменту, к.пед.н., доцент Бобко Л.О.*

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ НАЦІЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Час становлення України як самостійної держави ознаменував собою нову віху в історії українського народу, визначальними рисами якої є зміцнення реального суверенітету, демократизація суспільного життя, перехід від

адміністративно-директивної до ринкової економіки, забезпечення міжнародного і соціального миру в суспільстві.

Україна, здобувши незалежність, отримала історичний шанс – побудувати свою новітню, сучасну державу та інтегруватися до постіндустріальної цивілізації, що наразі починає формуватися у провідних країнах світу. На жаль, доводиться констатувати, що, успадкувавши від минулого комуністичного режиму архаїчно-індустріальну суспільну свідомість, неефективну економіку та вкрай занедбане довкілля, наша держава за роки незалежності не змогла подолати негативні тенденції свого попереднього розвитку. Навпаки, посилюється невідповідність між інтересами країни та її економікою, яка дедалі менше працює на суспільство, орієнтуючись переважно на виробництво сировинних продуктів, а її ресурсомісткість, затратність та екологічна шкідливість навіть зростають. Водночас, країна скотилася в глибоку й затяжну економічну кризу, що супроводжується виникненням нових небезпечних соціальних проблем, таких як величезне соціальне розшарування суспільства та масова бідність населення.

Перехід України до сталого розвитку має одночасно забезпечити економічне процвітання, екологічний баланс та соціальну справедливість. Досягнення цієї мети вимагає провідної ролі в цьому процесі суспільно відповідального та сучасно мислячого національного бізнесу, а важливою складовою цього переходу має стати загальнодержавна бізнес-стратегія формування та впровадження ідеї державотворчого патріотизму нації, що на думку професора Карпінського Б.А., – це все, що народ загалом та кожен громадянин, зокрема, роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави.

Проведення ефективної державної політики в сфері оподаткування, ціноутворення субсидій і стандартів, гармонійно поєднувало б економічні, ресурсні та екологічні аспекти виробництва, що буде можливим лише в разі активної участі національного бізнесу в процесі вироблення збалансованої політики та прийняття відповідних державних рішень в Україні.

На жаль, за останні роки український номенклатурно-олігархічний бізнес виявився абсолютно неадекватним сучасним тенденціям та змінам, що відбулись у світовій економіці. У діях керівників вітчизняних великих підприємств, більшість яких знаходиться у власності олігархічних структур, переважає вузько егоїстичний і тимчасовий підхід, спрямований передусім на швидке отримання надприбутків, коли не враховуються довгострокові перспективи та наслідки в майбутньому. Більшість крупних українських бізнесменів заклопотані в першу чергу визискуванням особистого прибутку з архаїчної індустріальної бази та слабо переймаються пошуком шляхів її модернізації та стратегії її перспективного розвитку. Немає серед українських промисловців та підприємців глибокого усвідомлення того, що в сучасному світі кращі ресурсні та екологічні показники підвищують конкурентноспроможність бізнесу на світовому ринку, полегшують доступ на величезні ринки розвинених країн, не кажучи вже про внутрішній український ринок.

Крім того, треба визнати, що, незважаючи на особливу актуальність для України існуючих проблем, ідея державотворчого патріотизму не набула в Україні достатнього поширення і не знайшла належного відображення ні у суспільній думці, ні у державній політиці, ні у господарській практиці. Зокрема, навіть ті законодавчі акти, які приймаються у Верховній Раді – вищому законодавчому органі держави, і направлені на підтримку національного виробника, малого та середнього бізнесу, не завжди мають підтримку з боку владних структур і втілюються в життя.

Сучасне державне будівництво не можливе без усвідомлення того, що відбувається в світі, без розуміння всіх тенденцій світового розвитку, без зрушення в світоглядних та ціннісних орієнтирах. А недостатній рівень поінформованості всіх верств населення про характер існуючих проблем та архаїчно-індустріальна суспільна свідомість не сприяє формуванню соціального замовлення на якісно нову стратегію розвитку, спрямовану в майбутнє. В решті решт, має бути визначена національна стратегія розвитку суспільства, що базується на збалансованості економічних, соціальних та

екологічних чинників. Також потрібно широке залучення громадськості та бізнесу до процесу прийняття рішень і практичної діяльності у цій сфері, бо активна участь у цій справі на паритетних засадах усіх секторів суспільства є одним із вирішальних чинників сталого розвитку країни.

Державотворчі процеси, що відбуваються в Україні сьогодні та водночас подальше розмежування суспільства, неможливість, або скоріше небажання представників деяких політичних сил сконсолідувати країну, а іноді спеціально спрямоване на її розхитування, нав'язування неприйнятної ідеології, спроби змінити історичне минуле, підміна понять та принципів, штучне роздмухування мовної проблеми – все це лише гальмує і уповільнює розвиток України, додає ще більше соціально-економічних проблем, дестабілізує ситуацію в державі, ділить суспільство за географічно-політичною ознакою.

Ідея державотворчого патріотизму нації має стати домінуючою в державній політиці на найближчу та довгострокову перспективи. Практичне впровадження цієї стратегії дозволить не лише об'єднати наявні в суспільстві та державі ресурси для подолання існуючої економічної та політичної кризи, а й надасть процесу реформ в Україні та модернізації її економіки осмисленого та перспективного характеру.

Цап Г. – студент групи УФФ-31с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент Капленко Г.В.

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ 90-Х РОКІВ КІНЦЯ ХІХ СТ. – 20-Х РОКІВ ХХ СТ. У РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ТЕОРІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

Біля витоків української науки ХХ століття стоїть всесвітньовідомий вчений, економіст Михайло Іванович Туган-Барановський. Вчений опублікував низку фундаментальних праць, які збагатили світову економічну науку новими концепціями і теоріями та позначились на розвитку головних її напрямків:

а) праці пов'язані із синтезом теорії граничної цінності з трудовою теорією вартості;

- б) дослідження економічних криз та розробка теорії економічної кон'юнктури;
- в) теорія потреб як внутрішніх збудників економічного розвитку;
- г) теорія розподілу суспільного продукту;
- д) теорія кооперації;
- е) кон'юнктурна теорія грошей і грошового обігу. [2]

Проаналізувавши природу та зміст економічного процесу, де засоби і цілі, витрати і прибуток є полюсами, між якими відбувається економічна діяльність, М. Туган-Барановський проклав дорогу до визначення суті науки менеджменту, його головних функцій: планування, організування, лідерства та контролю.

Світове визнання М. Туган-Барановському, як вченому, принесла публікація у 1894 році його магістерська дисертація „Промислові кризи в сучасній Англії, їхні причини, і близький вплив на народне життя” перевиданої англійською, німецькою, французькою, японською та іншими мовами.

М. Туган-Барановський встановив, що кризи пов'язані з антагонізмами капіталістичного господарства, з його тенденцією до необмеженого розширення та неорганізованістю. Він вивчив особливості періодичності криз, стадії пожвавлення і застою, піднесення і занепаду, розкрив особливості переходу від однієї стадії до іншої. [1]

М.Туган-Барановський, ґрунтуючись на теорії потреб, сформулював власну теорію розподілу, яка визначає доходи суспільних класів, розміри прибутку і заробітної плати.

М.Туган-Барановський заклав основи теорії кооперації, опублікувавши в 1916 році працю “Соціальні основи кооперації”. Проаналізувавши світовий та національний досвід кооперативного руху, вчений дійшов висновку, що кооперація є формою самозахисту “трудящих класів від натиску капіталу”, а кооперативи обслуговують господарські інтереси робітників, селян, дрібної буржуазії. Він розкрив природу кооперації, політичну позицію, її форми, види, розглянув проблеми керування кооперацією. [3]

М.Туган-Барановський зробив значний внесок у розробку теорії грошей та грошового обігу. У працях “Паперові гроші та метал”, “Паперові гроші та

війна”, “Звідки беруться гроші для війни” він довів, що зміна цінності грошей пов’язана з фазами промислового циклу та зміною загальної кон’юнктури ринку.

Важливе місце у розвитку світової теорії менеджменту посідають праці українського вченого Євгена Євгеновича Слуцького. У 1910 році він виконав дослідження “Теорія граничної корисності”, де застосував математичні методи до аналізу й обґрунтування теорії граничної корисності, намагаючись звести погляди її окремих представників у єдину систему.

Є.Слуцький запропонував всі блага класифікувати з погляду корисності. Блага, гранична корисність яких знижується внаслідок збільшення їхньої кількості, він називав насичувальними. Блага, гранична корисність яких у тих самих умовах збільшується, вважаються ненасичувальними. За таким поділом Є.Слуцький запропонував поняття нормального та аномального бюджетів споживача.[2]

В умовах тоталітарного більшовицького режиму наука управління розвивалась на двох рівнях – макро- та мікрорівні, відокремлених один від одного. На макрорівні в абсолют були піднесені постулати марксистської політичної економії. На їх основі керівні діячі партії розробляли “концепції” економічного розвитку й управління, які в цілому “теоретично обґрунтовували тоталітарну економіку” [5].

Тоталітарно-більшовицький режим загальмував розвиток управлінської науки. Роздуми, які виходили за межі партійної марксистської доктрини, вважалися не прийнятними, а їх автори нещадно переслідувались.

Науковцям дозволялось займатись вирішенням проблем, які торкалися мікрорівня – часткових, прикладних проблем керування на рівні підприємств. Вони працювали над вдосконаленням організаційних структур і форм управління, методології обґрунтування управлінських рішень, організації і форм стимулювання праці, методів прогнозування та планування, технологію, техніки й організації процесів управління та ін. [5]

Ф.Р. Дунаєвський розробив теорію адміністративної ємності, під якою розумів здатність керувати певною кількістю підлеглих, забезпечуючи

належний контроль за їх діяльністю. Дунаєвський вважав, що розвиток виробництва (створення великих підприємств, об'єднань, виробничих міністерств) привів до катастрофічного зростання проміжної ланки керівних органів між вищими і низовими рівнями.

Бюрократизація управління породила інформаційний вакуум між центром і периферією, що спричинило нарощування інформаційного бар'єру в управлінні та негативно впливало на діяльність об'єкта керування. Дунаєвський запропонував шляхи вирішення проблеми. Їх було два. Перший полягав у ретельному виборі персоналу, його підготовці, впровадженні нових методів планування і стимулювання; другий – у розширенні межі „адміністративної ємності” за допомогою техніки, яка повинна забезпечити виконання допоміжної механічної праці.

Ф. Дунаєвський, В. Підгаєцький висунули також концепцію особливої науки організації та управління, яку назвали організаційною технологією. На засадах інтегрального підходу до управління вони виділили низку технічних, економічних, фізіологічних та психологічних проблем, які повинні були розробити відповідні науки.[2]

1. Гріфін Р., Яцура В. *Основи менеджменту: Підручник / наук. ред. В.Яцура, Д.Олесевич. – Львів: БаК, 2001. - с. 10-52.*

2. Кредісов А.І. *Історія вчень менеджменту: Підручник для вищих навчальних закладів. – К.: Знання України, 2001. – с. 24-196.*

3. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. *Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навчальний посібник. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка” (Інформаційно-видавничий центр “Інтелект+” Інституту після дипломної освіти), “Інтелект-Захід”, 2002. – с.13-23.*

4. Осовська Г.В., Копитова І.В. *Основи менеджменту. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – с. 29-54.*

5. Тарнавська Н.П., Пушкар Р.М. *Менеджмент: теорія і практика: Підручник для вузів. – Тернопіль: Карт-блани, 1997, с. 24.*

*Пшенична О., Жижка Ю. – студенти групи УФМ-31с
Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту,
к.політ.н. Подвірна Н.С.*

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ ДОМІНАНТИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Програмою Президента «Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020» чітко визначені першочергові заходи, реалізація яких є фундаментом для досягнення цілей та завдань інтеграції України в Європейське співтовариство. Одним з пріоритетів є проведення податкової реформи, що однією із перших стартувала з 1 січня 2015 року. Важливою складовою цієї реформи є запровадження новітніх засад діяльності Державної фіскальної служби України (далі - ДФС України).

Нині Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади та має трирівневу структуру: вища ланка - керівний апарат; середня ланка - підрозділи ДФС в областях і м. Києві (у сукупності 26 одиниць) і податкові інспекції в районах, містах і районах міст на низовому, базовому рівні. Функції ДФС регламентуються двома нормативними документами: Податковим кодексом України та постановою Кабінету Міністрів України «Про державну фіскальну службу в Україні». В цих документах відсутнє чітке розмежування функцій ДФС між її рівнями, хоча на практиці така диференціація існує і полягає в наступному:

- ДФС України розробляє пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства, структури податкової системи, податкового менеджменту, методики податкового аудиту та інших видів податкових перевірок, забезпечує ведення єдиного реєстру платників податків, аналізує податкові надходження, організує роботу середньої та низових ланок;

- Податкові інспекції безпосередньо працюють з платниками податків, здійснюючи їх реєстрацію, надаючи консультації та контролюючи повноту та своєчасність сплати податків, ведуть облік податкових надходжень та здійснюють управління податковим боргом;

- Органи ДФС середнього рівня виконують частково функції ДФС України та податкових інспекцій, а також сервісне обслуговування великих платників.

Зважаючи на процеси децентралізації в Україні та неефективне податкове адміністрування, необхідно змінити обов'язки і повноваження працівників фіскальних органів всіх рівнів. Запропоновано *дві концепції податкової реформи. Концепція Міністерства фінансів*, офіційно оприлюднена на сайті Національної ради реформ, не має жодних пропозицій, які б стосувались інституційних змін ДФС та змін в її структурі чи підходах до роботи. Проте 24 червня 2015 року Міністром фінансів та головою ДФС України, за участю Прем'єр-міністра і Міністра економіки, відбулась офіційна презентація *інституційної реформи ДФС України*. Однією з цілей інституційної реформи є структурна оптимізація ДФС України, а саме: розробка структури ДФС на основі функціонального підходу, об'єднання податкових і митних органів локального рівня, збільшення кількості сервісних центрів та офісів по роботі з великими платниками податків. Передбачається запровадження п'яти функціональних напрямків діяльності ДФС, серед яких функція сервісного обслуговування платників, функція контролю за дотриманням податкового та митного законодавства, правоохоронна функція, функція забезпечення митної діяльності, функція організації внутрішньовідомчої роботи ДФС. Презентовані положення містять багато рекомендацій, що стосуються працівників, підходів до управління, оцінки ефективності податкового контролю, тощо. Особливу увагу привертають завдання щодо боротьби з корупцією і відновлення довіри суспільства до діяльності ДФС.

Основною ідеєю інституційної податкової реформи є відділення сервісної функції ДФС від контролюючої. Проте урядові пропозиції щодо структурних змін в контексті фінансової децентралізації є недостатньо конкретизованими, крім того, розподіл функцій між рівнями ДФС відсутній. На противагу концепції Уряду, Комітет бюджетної та податкової політики пропонує план фундаментальні зміни в структурі фіскальних органів, серед яких:

- Запровадження сервісних центрів, основними функціями яких будуть прийом декларацій і методологічна допомога платникам податків;

- Зосередження відділів податкового аудиту, юридичного супроводження і управління податкового боргу на обласному рівні, рівні середньої ланки;
- Збереження офісу обслуговування великих платників податків
- Аналітичний департамент має стати частиною Міністерства фінансів, а його основними функціями будуть аналіз, податковий ризик-менеджмент і планування податкових надходжень
- Створення незалежної організації державної форми власності для фізичного супроводження баз даних та електронних сервісів
- Відновлення автономного статусу митних органів у формі окремого органу, підпорядкованому Міністерству фінансів
- Утворення фінансової поліції, як структурного підрозділу Міністерства фінансів, на принципах і засадах ЄС, зокрема, в частині кількості працівників та демілітаризації
- Запровадження інституту податкових консультантів, відповідно до досвіду Німеччини та Польщі. Основна функція цих суб'єктів полягатиме у наданні консультацій платникам (допомоги) в заповненні податкових декларацій, сплаті податків, представлення інтересів платника в суді.

Аналіз обох концепцій дає підстави для висновку, що вони відображають однакове розуміння їх авторами окремих питань реформування, зокрема стосовно статусу ДФС, відокремлення сервісної функції від каральної, удосконалення сервісної діяльності. Однак, розподіл функцій ДФС між рівнями фіскальних органів більш чітко проглядається в концепції Комітету. Ми можемо стверджувати, що аналіз, розрахунок доходів бюджету, податковий ризик-менеджмент, податкові розслідування є функціями вищої ланки ДФС. Податковий аудит, юридичне супроводження і управління податковим боргом - це функції середньої ланки. Основною ж функцією низової ланки буде сервісне супроводження платників податків.

Узагальнюючи вищесказане хочемо наголосити, що реалізація положень цих концепцій не призведе до досягнення головної мети реформ - створення сервісного фіскального органу навзамін контрольно-караючому. Вважаємо, що в обох концепціях відсутні положення, які б могли змінити підходи в

контрольній діяльності податкових органів. Досі збереглася каральна модель податкового контролю, яка має витoki з:

1) хибної практики доведення планів мобілізації податкових надходжень, які у кінцевому підсумку, зводилися до планів донарахувань під час проведення перевірок, що, у свою чергу, призводило до перевищення повноважень контролюючими органами і необґрунтованого завищення донарахованих сум або до змови з платником на включення до акту перевірки відповідних порушень податкового законодавства для виконання плану податківця;

2) неправильних підходів до оцінки ефективності роботи контролюючих органів, а саме: за показниками донарахованих за результатами перевірок сум податків; чим вищі ці показники, тим більше ефективною вважаються результати роботи податківців.

3) непродуманої організації проведення контрольно-перевірочних дій відносно періоду, який перевіряється. Між проведенням контрольних заходів і періодом фінансово-господарської діяльності платника, що перевіряється, існує часовий лаг. У результаті контроль органів державної фіскальної служби спрямований на виявлення порушення і покарання за це, а не на упередження випадкових помилок або свідомого ухилення від сплати податків. До цього слід додати активну практику розробки та використання у контролюючих органах нормативних документів з грифом ДСК, основна мета яких не дати можливості платникам ознайомитися і зрозуміти методики проведення перевірок, формування ризикових груп платників податків, оцінки податкових ризиків тощо.

Зазначені фактори не були усунуті під час проведення попередніх реорганізаційних заходів, спрямованих на встановлення партнерських відносин між контролюючими органами та платниками податків. Тому вони не призвели до очікуваних результатів. Навпаки, у платників податків і контролюючих органів остаточно сформувалося різне розуміння ролі і функцій останніх. Навіть незважаючи на суттєве зменшення кількості перевірок, будь-які контрольні заходи сприймаються платниками негативно. Водночас працівники державної фіскальної служби вважають, що їх перетворили на обслуговуючі

інформаційні центри з обмеженим правом контролю. Якщо департамент фінансових розслідувань буде сформовано на описаних вище принципах, платники податків і надалі вважатимуть ДФС каральним органом.

Для розв'язання проблеми взаємовідносин між контролюючими органами та платникам податків необхідно діяльність державної фіскальної служби організувати не за функціональними напрямками, а за категоріями платників: великі платники податків, середній бізнес та малі підприємства, застосувавши при цьому різні підходи до супроводження і співпраці з ними. Зауважимо, що подібний підхід до організаційної побудови ДФС має місце у світовій практиці. Так, дослідник Ватаманюк О.С. зазначає, що функціональна модель діяльності фіскальної служби не завжди є ефективною, тому в окремих країнах, таких як США, Австралія і Великобританія, набула розвитку організаційна структура за групами платників.

Враховуючи, що основну роль з наповнення бюджету виконують великі платники податків, співпрацю з ними необхідно організувати на засадах постійного перебування групи працівників державної фіскальної служби за місцем діяльності платника. Ця група має виконувати функції консультативного обслуговування, вирішення питань з розстрочення або відстрочення сплати податкових зобов'язань, управління податковим боргом та моніторингу усіх господарських операцій та грошових потоків, охоплюючи питання дотримання правил трансфертного ціноутворення з метою упередження порушень податкового законодавства. Це дасть змогу оперативно вирішувати усі дискусійні питання стосовно тлумачення положень податкового законодавства та їх практичного застосування у конкретних практичних ситуаціях. За 30 календарних днів, відведених чинним законодавством для проведення перевірки, неможливо забезпечити результативний контроль.

Стосовно середнього і малого бізнесу основною формою співпраці має бути моніторинг поданої звітності, здійснення аналітичних процедур з метою виявлення тенденцій і взаємозв'язків між показниками фінансово-господарської діяльності платника та величиною його податковими зобов'язаннями, проведення періодичних перевірок за місцем діяльності платника з правом

усунення виявлених порушень без застосування штрафних санкцій, якщо порушення допущене уперше.

В контексті удосконалення діяльності ДФС не можна оминати питання планів мобілізації податкових платежів, які по вертикалі доводилися до відповідних підрозділів державної фіскальної служби, завжди негативно сприймалися платниками податків. Ці плани асоціювалися з посиленням контрольних-перевірочних дій контролюючих органів, які призводили до значних (часто необґрунтованих) донарахувань податкових платежів та штрафних санкцій. Чи скасовані плани мобілізації, нам не відомо, оскільки в офіційних джерелах немає інформації про це, а дізнатися безпосередньо у контролюючих органах немає можливості, оскільки така інформація має гриф ДСК.

Існує думка, що треба скасувати плани по штрафних санкціях для контролюючих органів, що ж до планів мобілізації податкових надходжень, то вони повинні діяти для оцінки ефективності адміністрування податків та зборів.

Отже, усі урядові ініціативи щодо реформування ДФС України не передбачають зміну концептуальних підходів до податкового контролю, який досі сконцентрований на виявленні недоплачених у минулому сум податків, а не на упередженні правопорушення. Податковий контроль має носити превентивний характер і постійно проводитися під час поточного періоду діяльності суб'єктів господарювання, тільки тоді можливе упередження податкових правопорушень. Без зміни підходів до організації податкового контролю будь-яка модернізація структури податкових органів не буде мати позитивних наслідків.

Городня В.А. – студентка групи УФФ-32с

Наук. керівник: доцент кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент Маліновська О. Я.

ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПАТРІОТИЗМ ЯК СКЛАДОВА ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ

Сучасний патріотизм повинен включати в себе економічну складову, а саме ставлення людей до інституту податків. [2, с. 20]

Патріотизм повинен проявлятися в такому «інтимному» питанні, як сплата податків. [3]

Практично податки забезпечують належне фінансове функціонування держави, а виходячи з означеного, наскільки сформовано та забезпечено у конкретних платників податків патріотичне розуміння національної важливості безпосереднього фінансового внеску у становлення і розвиток фінансової складової держави, то від цього залежать подальші фінансові можливості держави виконувати свої управлінські функції.

Водночас податки є дієвим регулятивним інструментом управління економікою в ринкових умовах і саме через оптимальність побудови системи оподаткування залежить результативність національного господарства. [4]

Державотворчий патріотизм нації – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави.

За своєю природою державотворчий патріотизм нації можливо оцінювати на основі використання двох підходів: якісного та кількісного. Якісний підхід набув значного поширення через простоту свого відображення та й того, що лише поговорити (без матеріальних наслідків) про державу й патріотизм всі готові.

Водночас, кількісний підхід раніше не розглядали, оскільки не було запропоновано зрозумілих і переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості, та й науковці (практики) приділяли більше уваги якісним параметрам.

Отже, податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави. [1]

Виходячи з цього, необхідно цілеспрямовано формувати умови, щоб платнику податків як громадянину було зрозуміло і приємно в душі, що саме від нього, від його активної державотворчої позиції у матеріальному вираженні, тобто від його

безпосередньої матеріальної (податкової) участі залежать можливості процесу державотворення і саме на цей концепційний аспект має йти наголос на всіх рівнях.

Фундаментальність реалізації кількісного підходу державотворчого патріотизму нації дозволить як фінансовій системі держави так і конституційному праву України бути в числі держав, які розуміють та отримуватимуть переваги, забезпечуючи тим: зростання надходжень в бюджет; зниження рівня тіньової економіки за рахунок активізації патріотичних настроїв платників (зміна цього рівня лише на 1% забезпечить понад 2 млрд. грн. надходжень у бюджет); зниження витрат на адміністрування податків (важливе в умовах зміни структури та функцій фіскальної служби); формування законослухняної та патріотично свідомої нації; підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції за рахунок активізації патріотичних настроїв працівників за своє; накопичення ефективніших можливостей у держави вирішувати та забезпечувати конституційні права громадян; покращення демографічної ситуації та зниження тенденційних проявів молодих громадян до зовнішньої робочої міграції; забезпечення внутрішньої та зовнішньої поваги до держави, яка може дієво дбати за свою націю; відчутного нарощування частки громадян, що гордяться рідною державою, яка володіє ресурсними (зокрема, фінансовими) можливостями та прагне і вміє їх вчасно підтримати на життєвих шляхах; розширення довіри зовнішніх інституцій до консолідованої нації та нарощування інвестиційних потоків. [2, с. 21]

Висновки: на сьогоднішній день добросовісна сплата податків – не лише приклад чесного та прозорого ведення бізнесу, а й прояв патріотизму. Сумлінний платник податків отримує суспільне визнання, вдячність держави за належне виконання своїх податкових зобов'язань. Лише той народ, загалом та кожен громадянин зокрема, у якого системно сформовано, виховано важливість почуття та розуміння потреби власної участі у творенні держави шляхом безпосереднього фінансового (податкового) забезпечення її розвитку може розраховувати на свою життєздатність, динамічність і перспективи в сучасному

конкурентному просторі. Нація має брати реальну фінансову участь у творенні держави. Хоча державотворчий патріотизм нації це, за своїм звучанням, більше ідеологічна парадигма, однак її цілеспрямована підтримка і реалізація в контексті податкової реформи призводитиме до дієвого й оптимального наповнення дохідної частини бюджету держави та підвищення її життєздатності у світовому ринковому просторі.

Список використаної літератури

1. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової домінанти / Б.А. Карпінський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3. – С. 374-383.
2. Розвиток креативного публічного управління: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (08.04.2016) / За заг. ред. О.І. Дація. – К.: Академія муніципального управління, 2016. - 412 с.
3. Справжня варта [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://varta.kharkov.ua/blogs/kasyanenko/1114709>
4. Стратегія розвитку України: Економічний та гуманітарний виміри: матеріали науково-практичної конференції. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. – 320 с.